

HorrorCon neskončil, HorrorCon trvá!

V pražském klubu Kotelna se ve dnech 24. a 25. října otevřelo samotné Peklo. Alespoň obrazně řečeno, takže svaté knihy raději schovejte, ať vám nevzplanou. Zdejší démoni jsou jako vždy přátelští, mají pro temnotu cit a je s nimi fajn pokec – takže fanoušci horroru, milovníci příjemného mrazení a další druhy nemrtvých rozhodně neodcházeli zklamaní!

Ohlédněme se tedy za jubilejním 10. ročníkem HorrorConu. Co krásného nám přinesl?

Pekelný pátek

Záhy po zahájení programu se z temnoty pohasínajícího slunce vyrojily tlupy literárních impů, aby posbírali pera padlých andělů a díky tomu mohly být vyhlášeny výsledky soutěže O krvavý brk. Výhercům gratulujeme! Ale to není vše! Záhy poté se přítomným dostalo pekelného kázání v podobě zajímavých přednášek. O první z nich se postaral skvělý autor, editor a znalec literatury Petr Boček, který si připravil povídání na téma Černá magie a strašidla v české literatuře 19. a počátku 20. století. Mimochodem, s tímto tématem spjatá kniha *Duchomorna* mu v roli editora nedávno vyšla v rámci nakladatelství Golden Dog. Následujícím přednášejícím byl slovenský autor a velký hororový znalec Lukáš Polák, který s posluchači zavzpomínal či jim dal tipy na kvalitní *Vesmírný horror*. Doufám, že jste si dělali poznámky!

Ale vraťme se k soutěžím a dalšímu čertovskému hazardu – s houstnoucí temnotou dorazilo i růžové tričko obsahující Honzu Vojtíška a jeho vykutálený *Horrorový kvíz*. I jeho výhercům gratulujeme! Samozřejmě nechyběl ani hudební program, o který se postarali *David Hradílek Band*; pokud preferujete tvrdší hudbu, zde rozhodně zapátrejte. O skvělé atmosféře akce vy-

povídalo i to, že Petr Polívka křičí na lidi. Nesmějte se – přednes této poetické duše rozhodně zaujal formou i obsahem. Navíc, proč by nadšeně nekřičel, když se v klubu objevila nádherná a svůdná Upíří královna v podání *Dark Ophelia*.

Nešlo však o jedinou nadpřirozenou bytost, která se na akci vyskytla. Během velekitu letošní kmenové antologie HorrorConu *Když se peklo protrhlo* náhle na scénu vtrhnul jedinečný Vlkodlak (z dílny maskéra Kuby Gründlera) a zběsile hledal Karkulku. Nakonec se ho podařilo v rámci možností zkrotit a pokřtil knihu srdcem. (Fakt, srdcem! Úplně mě to vrátilo do dětství, kdy vlkodlaci žrali především lidská srdce.) Mimochodem, abych nezapomněl na Michaela Knotena, téhož večera proběhl i křest jeho knihy *Krüppel*. Ale aby se Peklo mohlo protrhnout, muselo být pochopitelně zapečetěné – o to se postarala autorka Ivana Gašparíková a Robert Vrba při křtu knihy *Pečeť krve*. Následoval křest knihy *Lepší život* od Dana Bartáka, spadající do známé edice hororových novel *Zrnka temnoty*. A na závěr tohoto výčtu pekelných grimoárů jsem si nechal knihu *Mezi řádky* od zahraničního hosta, jímž byl Hans Åke Lilja. V současnosti jde o nejznámějšího znalce života Stephena Kinga a společně s Milanem Žáčkem pokřtili českou mutaci Liljovy výše zmíněné knihy o Kingově životě a díle.

Sírná sobota

Ale to nebylo naposledy, kdy se Hans Åke Lilja v programu objevil; podruhé měli návštěvníci možnost se s ním setkat v sobotní podvečer během jeho přednášky *Lilja's Library aneb život Kingova superfanouska*. Do češtiny opět pokračování na str. 13

OBSAH

HorrorCon neskončil, HorrorCon trvá!	1	MASO je film, ne žrádlo	20	Co bych si přál vědět o Německu	29
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Kristina Hamplová: <i>Lover/Fighter</i>	22	DOGMA	30
Hvězdný bulvár	3	Tak co je s tou porodností?!	23	Burevestník, Skyfall	31
Zapomeňte na oči	12	Wallhalla (úřední průvodce)	24	Vidoucí	32
Uvař raka neboli Matadoři a nováčci	14	Časem s vědou – listopad	26	Polská fantastika	32
Průvodce obezřetného cestovatele	15	Na zdraví!	27	FénixCon 2025	32
Umění a umělá inteligence	17	Dvojitá šroubovice a přirozená blbost	28	Světelné roky digitalizovány	32
O PSANÍ: King je král	18	Počátek pádu	29	Zkáza	32

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Obvyklý proces tvorby čísla, totiž cesta od čím já to jen zaplním (?) k jak se mi tam všechno vejde (?) byl tentokrát díky našim přispěvatelům docela rychlý, ba vedl k tomu, že *Interkom* koncipovaný původně jako osmadvacetistránkový má tradičních dvaatřicet stran. Jen na vás záleží, zda stejně rychle dostanete pod stromeček číslo 12.

Minule jsem si stěžoval na nedostatek příspěvků, pravda je, že oblíbená rubrika *Britská konzerva* stále čeká na znovutevření, doktorská práce chvilku trvá, ale zato se nám z prázdninového útlumu probrali dva kmenoví autoři Jára Mikovec a Jirka Grunt. Dík patří i Frantovi, Jardovi, Ondřejovi a Marianovi. A nepřehlédněte rozhovor s tvůrci studentského filmu podle Harníčkova *Masa*, dozvíte se něco málo o filmařině a trochu více o dnešní generaci nepokřivené komunismem.

Zdárnému průběhu nepochybně napomohlo, že se na našem SF písečku něco začalo dík, Kristina Haidingerová mě pozvala na HorrorCon (a objednala článek u Ondřeje Kocába), Ivan Adamovič a *morten* zorganizovali přivítání knihy *Uvař raka*, Ostravský SFK mě hostil na Bilconu a po prázdninách začal kulturní program Klubu Julie Vernea a v Salonu Pavla Kosatíka.

Zdeněk Rampas

Předplatné i doplatné na 2026

Jak jsem už vícekrát napsal, ani *Interkomu* se nevyhnula zdražovací spirála a musíme proto zvednout předplatné do ČR na **500 Kč**. Platit lze přes konto u Fio banky, které má tu výhodu, že bez poplatků umožňuje poslat peníze i slovenským předplatitelům. Takže pro platbu z ČR používejte číslo konta: **2700397108/2010** a pro platbu ze SR IBAN: **SK89 8330 0000 0027 0039 7108** (platbu zadejte jako vnitrostátní převod v Eurech). Tedy **500 Kč** (respektive kvůli zvyklosti pohrobků Československé pošty **33 Euro**, podle momentálního kurzu), pokud si nejste jisti, jak na tom jste s platbou za minulé ročníky, napište mi.

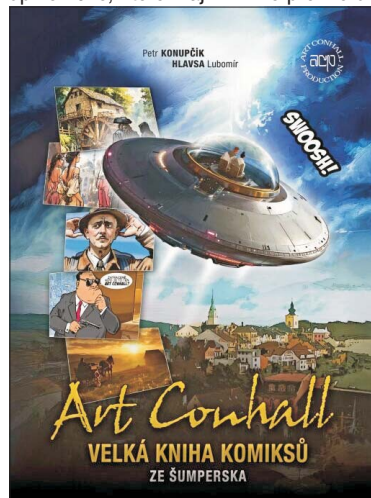
ZR

Art Conhall – Velká kniha komiksů ze Šumperska

Lubomír Hlavsa a Petr Konupčík

Kniha Art Conhall je neobvyklá názvem, ale také obsahem. Většinu jejích stránek totiž tvoří komiksy, které vycházely od roku 2018 v Šumperském zpravodaji, ale také úplně nové, které mají v knize premiéru. Scenárista **Petr Konupčík** a výtvarník **Lubomír Hlavsa** (portréty obou na straně 4 a 8) nejsou v tomto oboru žádní nováčci. Hlavsa například kreslil komiksy už v osmdesátých a devadesátých letech pro ABC a jiné podobné časopisy. Oba spojuje také působení ve filmové branži, takže i zde probíhala plodná spolupráce. Dočtete se o tom v samotné knize, protože její součástí jsou dva velké rozhovory s oběma tvůrci. Kniha ale vznikla především zásluhou nakladatele Tomáše Petruně, který se, jako velký fanoušek komiksů, rozhodl k jejímu vydání. Objednávky zatím jen přes mail nakladatele **nakladatelstvímlyn@email.cz**

Uvítání knihy proběhne na adrese: **MĚSTSKÁ KNIHOVNA T. G. MASARYKA Šumperk** Úterý 2. prosince 2025 v 18:00 – velký sál

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 11/2025 (384)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6,
161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Redakční kruh

Franta Houdek, Jan Vaněk jr.
a Michaela

Autoři tohoto čísla

Radek Dojiva, Ivo Fencel,
Filip Gotfrid, Jiří Grunt,
František Houdek, Marian Kechlibar,
Martin Klíma, Ondřej Kocáb,
Marie Michlová, Jára Mikovec,
Ondřej Neff, Zdeněk Rampas,
Jaroslav Veis, Aj Wej-wej

Fotografie

Valerie Reková, Monika Zbytečná,
Wendy Šimotová, Roman
Štědronský

Sponzoři tohoto čísla

Miloš Podpěra, Jiří Doležal,
nakl. Epoque, Jiří Grunt,
Petr Habala, Jan Haberle,
Pavel Kavánek, Daniela Kovářová,
Václav Vlk

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla: 13. 11. 2025

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Dante se mýlil. Poslední, devátý kruh pekla není vyhrazen zrádcům, nýbrž scenáristům *Zaklánače*. **Honza Faustmann**

Pouze žena, která porodila bez epidurálu, může pochopit, co cítí muž, když má rýmu. **KOSOSTVORCEK**

Jako náctiletý jsem nerad chodil do obchodáků, protože tam z repráků hrály samý starý trapárny pro lidi nad hrobem.

Ale to se hodně zlepšilo, teď pouští jednu pecku z mého mládí za druhou! **MYYYSHA**

Odkdy lze embryo či plod považovat za člověka?

Až když si najde práci. **FB**

Návštěvníci v ZOO pozorují v kleci vlka a beránka, jak si ve sebe žijí v ideální harmonii. „Prosím vás, jak jste to dokázali?“ ptají se zřízence. „No docela jednoduše. Každé ráno dáváme do klece nového beránka.“ **VOYAGER**

◆ ◆ ◆

● 7. října jdeme na *kritickou zvukovou procházku Markéty Kinterové a Oskara Helcela zaměřenou na kontext nově vzniklého komplexu Masaryčka, okázalé stavby developerské skupiny Penta podle návrhu studia Zahy Hadid*. Často padala slova jako neoliberalismus, vyvlastnění veřejného prostoru či utlačovatelská pravidla. Takhle ideologizovaná kritika mi úplně nesedla, ale určitě s tím barákem není vše v pořádku, najít místo srazu jen podle adresy Na Florenci 2 se ukázalo takřka nemožným. Je to obldnulé veliké a nerozčleněné na nějaké lidsky uchopitelné celky.

Pro procházce jsme se zašli ohřát do prodejny Akademie na-proti a pak jsme přes Staré Město došli na shromáždění k připomenutí pogromu před dvěma roky. Vyčkali jsme do začátku, zda tam třeba nepotkáme Honzu Kovanice, ale přestože přišlo o dost méně lidí než v minulých letech, nějak jsme ho nezahlédl.

A byl čas vyrazit na Hradčanské náměstí, kde Pavel a Dita Kosatíkovi hostí přednášku docenta Miloše Dudáše na téma *Dřevěné kostely na Slovensku*. Dorazili jsme o chvíli dříve, protože měl přijít Jaroslav Olša, jr. s paní Cihlářovou (manželkou objevitele léku proti HIV), která je aktivní ve společnosti *American Friends of the Czech Republic*. Nakonec přišli, ale skoro na poslední chvíli.

Mezitím jsem s Bohoušem Šírem směnil *Uvař raka* za knihu *Josef Sudek, fotograf, výtvarník* a popovídali s Milenou, jen Viktor nikde.

Miloš Dudáš je dokonalý slovenský gentleman mladistvého vzhledu, jeho přednáška byla nezvykle dlouhá (skoro dvě hodiny), ale tak zají-

maná, že jsem ji krom nějakého mikrosprávku ve čtyřicáté minutě zhlédl a vyslechl takřka celou. Dověděli jsme se, že hodně slovenských dřevěných kostelů je v Čechách, protože věřící, když se obec zmůže, chtějí mít zděný kostel (jako u sousedů ☺) a nějaké kulturně-historické souvislosti je příliš neberou. Naštěstí je alespoň za první republiky často místo likvidace prodávali českým mecenášům. Já jsem navíc konečně pochopil rozdíl mezi pravoslavnou a řeckokatolickou církví a také to, co mají společného (ritus).

Po přednášce dorazil i Viktor, byl na předávání Ceny Josefa Jungmanna. S ním, Milenou Eckovou a s Kosatíkovými jsme si u krbu dopovídávali mnoho věcí až do půlnoci. Následkem toho jsme si pak s Michaelou užili romantickou procházku na Kulaťák a potom jsme objevovali mnohá tajemství pražské noční dopravy. Příště asi vyrazíme už před 23:45.

● 8. října Bratříček se včera vyjádřil v tom smyslu, že nezná ani nechce znát 15 pirátských poslankyň, které byly vykroužkovány do PS, a ani proti nim nic nemá. Leč že pohrdá voliči, kteří takhle dobrovolně znehodnotili svou možnost volit, když se pod vlivem kampaně rozhodovali jen podle nějakých tělesných znaků. Načeš se do něho pustili všichni liberálové pocitu- jící potřebu signalizovat svou ctinnost a pravověrnost. A jako obvykle projevíli neschopnost porozumět mluvenému slovu nebo ji alespoň předstírali a obvinili ho z nepřátelství k ženám a z nenávislné řeči o dotyčných pirátkách.

Načeš Bratříček pravil, že doposud bojoval proti komoušům a rusákům, a že se nebude zaplétat do kulturních válčiček, které zde budou probíhat, zatímco tu bude vládnout Babiš. Méně slovy, že se nám na to může vy... a bude se věnovat něčemu jinému.

A z pozitivnějších věcí se přihodilo: Franta Houdek poslal listopadovou vědu, leč já se ještě mořím s IK 9–10, ostuda. Františka Vrbenská mi poslala zbytek knih z Ceny Miroslava Švandrlíka a profesor Neuwirth snad konečně dokončí příručku pro obsluhu diagnostických strojů. Já posílám do tisku *Můj deník 2091* Petišky nejmladšího a z tiskárny přivezli knihu *Jak prožít stáří* Daniely Kovářové.

Dita Hradecká a Pavel Kosatík vás srdečně zvou do salonu U Labutí na Hradčanském náměstí č. 11, v úterý 7. října 2025 v 18 hodin na besedu

s Milošem DUDÁŠEM na téma Dřevěné kostely na Slovensku

Docent Dudáš působil dvacet let v oblasti ochrany památkového fondu, byl ředitelem Krajského památkového úřadu Žilina. Vyučuje na Fakultě humanitních věd Žilinské univerzity. Zaměřuje se na dřevěnou sakrální architekturu a prezentaci památkového fondu. Je autorem několika knih, které si budete moci zakoupit s podpisem.

Po skončení akce jste zváni na sklenku vína

pokud by nakonec zjistil, že je přece jen muž, nebude muset vracet. Divnej svět.

● **14. října** *Interkom* jde konečně do tiskárny a já zase vleču dýchací přístroj ke kontrole a odečtení výsledků. Zítra sem už nemusím, dověděl jsem se, že přístroj má v sobě simku a pro výsledky si mohou zavolat.

Večer jsem zažil zábavnou kratochvíli se svou bankou, při pokusu o placení na mě vyběhl nějaký ověřovací identifikační formulář, nutný ke splnění nějakých dalších euroregulací; jako řádný poddaný jsem vše řádně vyplnil, ale neměl jsem po ruce ofočený OP. Když už jsem ho druhý den měl, nedokázal jsem dotyčný formulář vyvolat. Napsal jsem do banky a dověděl se, že už nic dělat nemusím, že všech-

ny potřebné údaje mají; aby také ne, dal jsem jim je při zakládání účtu. Vysvětluju si to tak, že banka, aby se eurovkl nažral, na klienta vypálí formulář, a pak se tváří, že tento ho důkladně vyplnil.

● **15. října** Pepa Vašát posílá fotku z oslav Conyho osmdesátin. Já rozesílám účastníkům Bilconu zasedací pořádek v Leo Expresu. Odezva nic moc, snad se tam všichni potkáme.

● **16. října** vstávám poněkud nenaložen, přístroj na potlačování spánkové apnoe mi nějak nesedl. Od synka se dozvídám, že do metra A vběhlo štěně vlčáka a metro nepojede, dokud je neodchytlí. Neopatrně jsem to pustil z hlavy, a když jsem odpoledne jel vrátit dýchací přístroj, podivil jsem se, že je stanice Veleslavin stále zavřená. Nějak jsem se do Bruselské dostal mazaným využitím tramvaje 26 a 6, a na zpáteční cestě jsem zase důvěřivě vlezl do vestibulu metra na Náměstí Míru. Samozřejmě zavřeno. A samozřejmě stejně jako na Veleslavině nikde žádná cedule, která by cestující veřejnosti ušetřila zbytečné šplhání ze schodů a do schodů. Nejspíše to nejde, protože by se na vyvěšení cedule musel sejít magistrát.

Když jsem se natřískanými tramvajemi dokodrcal domů, sdělil mi synek, že pes byl po šestihodinovém kabaretu neschopnosti odchycen. Možná by někam stačilo položit burta, ale asi by byl problém s tím, kdo jej proplatí, a pak co kdyby pániček vedl štěně k vegetariánství a Dopravní podnik žaloval, že. Pokusím se zjistit, kolik v Praze zemřelo lidí ve čtvrtek před touto kratochvílí a týden po ní.

Veselejší zpráva je, že *Interkom* už je na světě, svědčí o tom zpráva z Časlavské a faktura z tiskárny.

Dovola se mi Honza Kašpar (autor pozoruhodné knihy *Sojuz na vlastní kůži*), lapil covid a nebude tak v sobotu na srazu spolužáků po padesáti letech.

● **17. října** jsem zajel do MATu popovídat s Pátečníky. Zmínil jsem se tam Leonidovi, že jsme ani já ani Filip Gotfrid nedostali pozvánky na blížící se KJV. Leonid zavola Richardovi, ten byl sice ještě ve Frankfurtu, ale tvrdil, že pozvánku poslal, leč že tak učiní znovu.

● **18. října** se okolo poledne vydávám do Pardubic na setkání spolužáků ze SPŠCh po padesáti letech. Cestou mi do vlaku zavola Leonid, že pozvánky na KJV ještě nedorazily. Tak nevím, možná že nějaké v pozvánce obsažené české slovo, když

● **9. října** jsem se dověděl, že Leonid bude v pátek na veletrhu v Havlbrodě, tak jsem změnil plány a vyrazil na Na Břežanku, kde se objevila nejen Edita Bromová, ale i Majk Marčišovský. Ten se vrátil z Austrálie a ukázal nám několik fascinujících obrázků noční oblohy na jižní polokouli. S Frantou Novotným jsme probrali možnost vydání jeho pamětí.

● **10. října** vystartoval *Deník N* na Motoristy článkem „Popálit cikáně je polehčující okolnost, Obama je negr.“ Odhalujeme smazaný svět Filipa Turka. Hledme, jsou, zdá se, situace, kdy lze n-slovo použít beztestně, ale zdá se, že jen někým. Než vyjde další *Interkom*, asi budeme vědět víc. Je tu řada otázek: Není to celé falzum? Proč až nyní? Nepodstrčil jim to Babiš? Nejde zase jen o signalizování vlastní ctnosti s využitím Turka jako (hodně nízkého) etalonu? (Turek prý má navíc osvědčení od Židovské obce, že není nacista, jen debil.)

Ale hlavně, kdyby kampaň proti Turkovi uspěla, nepřiblížili bychom se tzv. progresivnímu západu zase v tom nejhorším, co si odtamtud vzít? Totiž postihováním lidí za to, co někde napasli někdy před deseti roky?

Evropská komise dnes rozhodla o přísnějších kontrolách na hranicích schengenského prostoru. Vyvodil někdo politikou zodpovědnost vůči lidem, kteří tomu desetiletí bránili a nazývali podobná opatření fašistickými?

● **11. října** se pro knihy na Frankfurtský veletrh zastavil Jarda Olša, jr. Doplníme i *Interkom*y, které schází Národní knihovně, koukám, že jsem je tam posledních dvacet let neposílal. Ono kdyby měl člověk vyhovět zákonu, tak to můžeme rovnou zabalit. Povinné výtisky by tvořily asi desetinu nákladu (tedy tak to bylo, když jsem naposledy studoval příslušný zákon).

● **12. října** se probírám soutěžními příspěvky Ceny Miloslava Švandrlíka. Nacházím tam překvapivě hodně SF a fantasy a nějak málo humoru.

● **13. října** jsem v Belgické nafasoval masku Darth Vadera, jsem zvědav, jak se v tom vyspím. Usnul jsem asi v půl čtvrté a pak už to celkem šlo.

V Rakousku šedesátiletý padělatel stříbrných mincí, otec několika dětí, před nástupem do vězení zjistil, že je žena, přesněji trans-lesba, a trvá na umístění v ženské věznici. Tam o něho kupodivu příliš nestojí, takže si zřejmě trest odpyká na svobodě. Navíc má jako žena už nárok na starobní důchod, který,

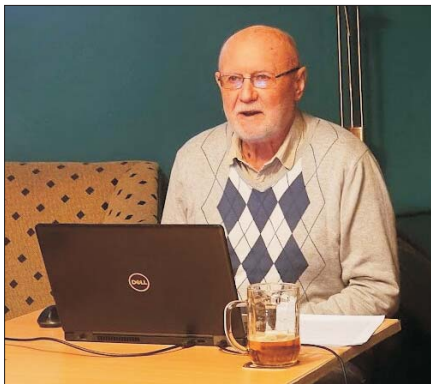
se přečte pozpátku a dvě písmena se vyhodí a tři přidají, dá slovo Hytler nebo něco podobného a uvědomělé německé servery to zachytí svými citlivými filtry a nepustí dál. Když jsem to rozdýchal, dočetl jsem Mandysovu antologii *Praha Noir*, opět musím pochválit. Potěšilo mě také, že jsem díky ní zlehka a bezbolestným způsobem poznal tvorbu autorek, jako jsou Tučková, Soukupová, Klevisová, Pilátová, Hejdová, kterým se obvykle vyhýbám.

Pardubice mě ani tentokrát nepřeslaly udivovat. Nádraží vypadá jak po bombardování v pětačtyřicátém, ale snad jde o rekonstrukci, a pokud ano, tak o velmi důkladnou. Na ulicích jsem potkával hlavně romské spoluobčany a zjevně pošuky postávající a halasící před vietnamskými obchůdky, nějak se to město za padesát let změnilo; kdyby byl všední den, myslel bych si, že normální (ve smyslu jak si normalitu definuju já) Pardubáci jsou ještě v práci, ale je sobota!

Po kratší procházce jsem ve dvě hodiny (v oficiální začátek setkání) došel do ulice Smila Flašky z Pardubic (pro pohodlí posťáků jen Smilova), v její polovině jsem našel restauraci *Plzeňka*, a záhada zmizelých Pardubáků se vysvětlila, všichni byli tam. U jednoho stolu jsem našel první dorazivší soupeřníky a dověděl se, že čekají, až se uprázdní objednaný salonek. Konečně se tak asi v půl třetí stalo a vyvstal problém, jak se posadit, aby se ve čtvercové místnosti osmnáctičlenná společnost nerozpádala na izolované hloučky. Udělali jsme ze stolů velký čtverec, který obsluze trochu znemožňoval práci, ale to jsme vyřešili podáváním jídla okolo stolu, což trochu rozproudilo vzájemné interakce. Poslal jsem kolem stolu nějaké knihy, ale tahle banda už zjevně nečte (a jiná témata než vnoučata, nemoci a lázně už asi ani neznají), jediný, kdo projevil zájem, byl Čestá Hradečný. Toho jsme dva roky sháněli a už skoro oplakali, protože přestal reagovat na smsky. Teď se ukázalo, že jen ztratil mobil a nikoho z těch závisláků na dopaminové krabice nenapadlo poslat mu obyčejný mail, který mu samozřejmě zůstal.

Jinak asi k setkání celkem není co dodat, většina našich čtenářů už nějaké podobné také zažila, a tohle se nijak nevy-mykalo, všichni chtějí mluvit a nikdo neposlouchá. Vlastně tam bylo něco pozitivního: „děvčata“ přinesla velké krabice domácího cukroví, štrůdlu a minirolíčků plněných směsí masa a zeleniny, a vše to bylo excelentní. Navíc přes všechny řeči, kterými vás na těchto stránkách nudím, jsem asi z přítomných měl ještě ten nejlepší žaludek, protože jsem si od pohledu dopřával asi ze všech nejvíce.

I zpáteční cesta byla celkem pohodová. Přestože na jízdence je uvedeno, že tam uvedené časy jsou pouze orientační, a při výběru vlaku v IDOSu u toho mého (a i všech ostatních) byla poznámka: *Vlak mívá zpoždění*, tak ten můj přijel vlastně načas, tedy v době, kdy měl dle jízdního řádu odjíždět. Během zpáteční cesty jsem stihl dočíst jako vždy skvělé Kechlibarovy *Zapomenuté příběhy* 8.

● 19. října se vzpamatovávám z velké cesty do Pardubic a doháním resty. Dekódoval jsem postarší PDF se sbírkou Asimovova *Konce věčnosti*, aby se z toho mohla vytvořit e-kniha. Naštěstí jsem něco podobného dělal někdy před covidem a našel tehdy vytvořené nástroje.

A Leonid Křížek rezignoval a sám rozesílá pozvánku na středěční KJV.

● 20. října nás odpoledne v redakci na chvíli navštívil náš vědecký redaktor Franta Houdek. Ukázali jsme mu

fotky z výstavy popisované v minulém *Interkomu* a dali řeč o knihách. Franta pravil, že jsme jej znovu naučili číst beletrii, a tak si kromě monografie o Gustavu Dorém a Kechlibara odnesl i několik prvních dílů Mycelia.

Sponzor Juliiny antologie *From the Land Robots and Golems* pan Jan Smílek z *American Friends of the Czech Republic* je v Praze a Jarda Olša, jr. mu předá pár balíků knihy, které se tak dostanou ke čtenářům v USA. Zastavil se pro ně u nás večer a popovídali jsme o Frankfurtském veletrhu a něco málo o nevábné české politice.

● 21. října jsem místo produktivní práce (nebo návštěvy pořadu *Slova mají křídla*, jak jsem plánoval) s Mišou odpoledne zašel na výstavu *Hodina osvobození (Válečný plakát 1938 – 1945)* v Císařské konírně, ale nakonec jsem úplně nelitoval. K mání tam byl i pěkně udělaný katalog a „pracovní listy“ v podobě zmenšených plakátů, třeba ikonického *Zachváť-li tě, zahyneš*. Kvůli několika plakátům z dílny amerických krajanů jsem na výstavu upozornil Jardu Olšu, jr., ale on tam samozřejmě už byl a některé ty plakáty jsou jeho dar Vojenskému historickému ústavu z roku 2023. ☺

A na dnes připadlo 220. výročí bitvy u Trafalgaru, jedné z posledních velkých námořních bitev plachetnic. Napsal už někdo alternativku, jak by vypadal svět, kdyby tehdy vyhráli žabožrouti?

● 22. října si ráno přivstávám kvůli návštěvě ORL na Kulafáku. Další doktoři, kterým se dostávám do spárů. Odpoledne vyrážím do prostor Anglo-American University v Letenské ulici (kousek od bydliště Arvéda Smíchovského) na setkání s filipínskými spisovateli, ve kterém má samozřejmě prsty Jarda Olša, jr. Za posledních deset let vyšlo v češtině deset filipínských literárních děl – jen v letošním roce jsou to tři a v jejich vydání měli prsty scifisté, Lucka Lukačovičová jako překladatelka, Martin Vopěnka jako nakladatel a pak hororové nakladatelství Golden dog. Po česko-filipínské akci na Frankfurtském knižním veletrhu zde Kristian Sendon Cordero a Neni Sta Romana Cruz pokřtili česká vydání filipínské prózy a při tom nás seznámili se současnou filipínskou literaturou a českou literaturou vydanou na Filipínách. Vedle již jmenovaných jsem tam potkal Filipa Škábu a Honzu Vaňka jr. Pobavil mě nejmenovaný zástupce asijské firmy, který pravil: *Žlutý muž je dobrý sluha, ale zlý pán*.

Pak jsem vyrazil do MATu na schůzku KJV, kde jsem měl

předtím sraz s Frantou Novotným a Michaelou. Franta pak ve své postaru pojednané přednášce (jen fotografie a mluvené slovo, žádné prolínáčky a popisky), kterou uvedl jako svou poslední výpravu, hodinu a půl poutavě vyprávěl o výpravě starců podél norského pobřeží až za severní polární kruh. Byl tam s ním i Leonid, takže se občas vtipně doplňovali.

Vedle obvyklých návštěvníků dorazili i Pavel Nosek, Pavlíkovi (vyrazil jsem z nich členské příspěvky) a Vlád'a Němec s manželkou, jen předseda byl služebně fotit na nějaké akci Arga. Leonid nakonec vyzval přítomné, aby se dobrovolně přihlásili k zajištění programu příští schůzky. Nakonec to na sebe vzal Honza Vaněk jr.

● 23. října mám s Frantou Novotným opět sraz, tentokrát na Hradčanské, abychom se pak společně vydali do Muzea literatury. Měl se k nám připojit i Vlád'a Němec, ale kvůli nějaké dopravní zácpě nestihl dohodnutý termín, naštěstí nás ale později našel sám. Před budovou Muzea literatury jsme potkali Ivana Adamoviče ignorujícího jen v mikině slabý déšť, jak znám jeho modus operandi, tak běžel koupit slibované občerstvení. V šatně nás dohonal záhadolog Vlád'a Šiška (projekt Záře), pak dorazila Veronika Valášková, a když nás přivítal Petr Krejzek, přesunuli jsme se do suterénního přednáškového sálu, kde už posedávalo pár nedočkavců. Nějak selhala propagace, možná za to mohlo i kurevsky špatné počasí, ale autorů se sešlo zhruba stejně jako hostů. Pořad nakonec zachránili hlavně starší borci Ondřej Neff, Jarda Veis, Honza Poláček, Vlád'a Němec, vlastně i já a Ivan Adamovič. Z omladiny krom zmíněné Veroniky dorazila ještě Zuzana Jankovcová a na poslední chvíli Jan Vrána.

Chyběl jeden ze strůjců, Longin je v nemocnici Na Františku, játra či ledviny asi odmítly snášet, jak s nimi zacházel. Ani Mistr Merta nebyl úplně fit, a tak jsme začali hudebním programem, zahrál a zazpíval čtyři písně související s psaním a odjel se léčit domů.

Ondřej Neff připomněl pro mladší přítomné předchůdce vítané knihy *Labyrint* a zásluhy a vliv Adolfa Hoffmeistera do dnešních časů (podrobněji na straně 17), a přečetl povídku, kterou najdete na straně 12.

Ostatně asi nebude náhoda, že všechny zásadní knihy od

Labyrintu dále se snaží o podobný čtvercový formát? Po *Labyrintu Tunel do pozítří, Uvař raka*, a to jsem nezmínil excelentní dílo *Horroru s TGM*, nejenže je čtvercové jako *Labyrint*, ale také každou povídku této sbírky ilustruje jiný umělec...

Jako obvykle jsme s Honzou Vaňkem jr. odcházeli mezi posledními, uvidíme se na HorrorConu.

● 24. října položil Viktor Janiš na Facebooku nevinný dotaz: Uměli byste vyčasovat sloveso „předseztít si“ v přítomném čase? Pak umíte česky o něco lépe než Markéta Pekařová Adamová, která u Čestmíra Strakatého řekla „Když já si něco předseztu...“

(Nic proti ní, zaujalo mě to z čistě lingvistického hlediska, s první osobou singuláru tohoto konkrétního slovesa se v přítomném čase člověk moc často nesetkává.)

Chvilku po čtvrté jsem dorazil do MATu, kde už pobývali Leonid a Mirek Houška. Tomu jsem donesl rukopis tajemné knihy o psychotronice a jevech mimo dosah našich smyslů, kterou kdosi napsal během druhé světové války. Tajemná je i proto, že jí chybí první strana se jménem autora a názvem knihy. Pak při čekání na Frantu a Těpu klábosíme o Rejdákovi, Kahudovi a jejich psychoenergetické laboratoři ještě za hlubokého bolševika. Opozilci měli dorazit v půl páté, ale autobus z Brna to nějak nedával, takže přijeli v pět. Už nevím jak, dostali jsme se i k otázce existence mimozemšťanů. Připomenul jsem A. C. Clarka, který řekl: „Existují dvě možnosti: buď jsme ve vesmíru sami, nebo nejsme. Obě jsou stejně děsivé.“ Leonid naznačil, že jako věřící to má jednodušší či vyřešeno (už nevím, jak to formuloval), že až tak nebo tak, je to v rukou Božích, nebo když se přidržíme Bible doslovně, tak jsme ve vesmíru sami, jako unikátní Boží dílo.

Čtyři hodiny s patriarchy mě trochu zmohly, takže jsem vzdal cestu na HorrorCon a pokusím se tam zajet zítra.

● 25. října konečně vyrážím na HorrorCon, v metru jsem dočetl (pro mě) nového Tchaikovskyho *Jednou to všechno bude tvoje*. Ještě jsem stihl pět minut Františčinu přednášku *Čthulhu zdraví Krakena*, přetahovala asi o deset minut, a pak jsem zůstal na Romana „Holodoktora“ Hrušku: *Netradiční filmové zabití*. Konečně jsem viděl vraždící rajčata a zabijácké sushi v akci. Františka občas Romana doplnila nějakou poznámkou, občas k věci, bohužel to povzbudilo už trochu nameteného Silvera (však už se blížíla druhá).

Pak jsem doprovodil Marka Dobeše na promítání *Ďáblovy sbírky*, jen film uvedl a chvátil do Liberce. Promítalo se asi jinde než loni, nikde jsem neviděl uzavovací nástroje na BDMS. Potom jsem se vrátil do hlavního sálu na gáblík, který jsem si dal s přítomnými Brňáky, nikdy neodmítnu boršč, když je v dosahu, tady byl výborný, co se masa týče do té míry neošizený, že bych uvítal, kdyby v něm bylo víc zelí, brambor, řepy a mrkve. Během čekání na boršč jsem vyslechl kousek křtu knihy *Bolestiny* a zaujalo mě to tak, že jsem si později antologii žen-

ského hororu koupil na stánku *Golden Dog* a pak jsem vyhledal její editorku Madlu Pospíšilovou Karasovou a nechal si od ní napsat věnování.

Někdy v ten čas jsem kontaktoval uštvanou hlavní organizátorku Kristinu Haidingerovou a dal jí *Interkom*, kde vyšla pozvánka na akci. Musím ocenit její solidnost, všiml jsem si, že *Interkom* je uveden mezi partnery HororConu, to se mi tuším ještě u žádné z akcí, o kterých referujeme, nestalo. Máme také slíbenou reportáž a fotky. Vizte stranu 1.

Pak jsem u stolu klábosil s Tono Stiffelem a Miro Švercelem ze slovenské výpravy a Františkou Vrbenskou a čekal, až dorazí Honza Vaněk jr., kterému jsem nesl *Bradbury's Shadow* pro švédského hosta. Honza měl za to, že by mohl ocenit povídku Slávka Švachoučka *Vnitřní život otvíráku na konzervy*. Před šestou mi začal vadit hluk a vydal jsem se domů, cestu mi zpříjemňovala kniha *Horory s TGM*, kterou mi donesla Františka.

● **26. října** na mě udeřila rýma, aby to tak byla rýmička. Ale z posledních sil alespoň rozesílám odkazy, které jsem včera nasliboval. Třeba na *Hodiny dějepichu*, které má na svědomí autor *Hororů s TGM* Jan Studnička.

Dnes bylo opravdu krásné počasí. Lehký vítr ohýbal stromy až k zemi. Za okny létaly igelitové tašky, psi a děti do 8 let.

DROOPI

● **27. října** poslal Filip Gotfrid *Dogma*, snad i ostatní naše příspěvatele ponoukne hnusné počasí k práci a bude čím naplnit *Interkom 11*, tedy tento.

Konečně se ke mně dostalo pár výtisků německy psané knihy *Tagebuch 2038*. Pokud by vás bavilo přečíst si něco v inkluzivní, genderově rovnoprávné a spravedlivé němčině, ozvěte se mi.

● **28. října** píše Vašek Pravda: *Právě jsem si přečetl mail, kde mi maďarský umělec odřekl domluvenou výstavu jeho soch. V pátek ve 4 odpoledne otvíráme Comic-Con Brno & Junior a já nemám, co do toho prostoru 4x10 metrů vystavit. [...] není u tebe v archivu nějaká hotová stará výstava – třeba přehled Parconů nebo cokoliv jiného?*

Jak s přibývajícím věkem ubývá kreativity, držel jsem se příliš zadání a napadla mě jen výstava Pepy Vašáta věnovaná životu a dílu Jarka Mosteckého. Ale ráno už to vypadá, že prostory z části využije Vilma se svou obrazovou galerií a bude tam i výstava loutek, možná i těch Jirky Olšanského.

Jinak státní svátek slavím rýmou, a konečně jsem Kiyomi Hirano poslal doslov ke třetí antologii českých povídek.

Večer posloucháme velké státní významnávání, kdy dojde na naše padlé na Ukrajině (Taylor)?

● **29. října** přišla rychlá odpověď z Japonska, zdají se být s textem spokojeni, snad je dobře, že je docela krátký, vypustili dvě povídky přesahující stránkový limit.

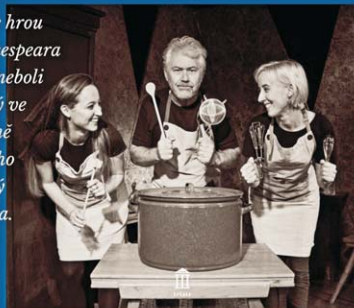
Leonid jede v pátek na knižní Brno, tak nejprve Franta a pak i všichni ostatní odhlašujeme účast na Pátečnicích.

Dita Hradecká a Pavel Kosatik vás srdečně zvou do salonu U Labutí na Hradčanském náměstí č. 11 ve čtvrtek 30. října 2025 v 18 hodin na představení

Ivan Vyskočil: Haprdáns

Účinkují: František Špaček, Barbora Špačková a Andrea Kautzká

Seminární cvičení se hrou pana Williama Shakespeara nazvané Haprdáns neboli Hamlet princ dánský ve zkratce: zkrátka méně známá verze známého příběhu, kdy tragický hrdina přijde zkrátka.

RSVP do 25. 10.
Po skončení akce jste zváni na sklenku vína

● **30. října** vyrážíme na bytové divadlo u Kosatíkových, kde František Špaček, Barbora Špačková a Andrea Kautzká uvedou hru Ivana Vyskočila: *Haprdáns*. Předtím se v metru setkáme s Leonidem Křížkem, který mi na DVD přinesl nějakou šermířskou práci, až doma jsem si všiml, že můj počítač dávno DVD šuplík nemá. Na zastávce 22 jsme se potkali, to už neplánovaně, s Milenou Eckovou a Martičkou a společně s nimi jsme přes Hrad a Hradčanské nám. dorazili do salonu U Labutí.

Přišli jsme jako jedni z prvních a zpočátku to vypadalo, že nás bude méně než obvykle, pak dorazil Bohouš Šír s paní, JWP, Viktor, Eva Mašková, té jsem tlumočil vzkaz z Mystery Pressu, že na její rukopis nahlédnou co nejrychleji...

Nějak jsme se zakecali a najednou bylo hlediště takřka plné, takže jsem se musel spokojit s nejlepším místem v první řadě. Představení bylo famózní, jiné slovo mě nenapadá, herečky skvělé ve své mladistvé bezprostřednosti, pan vedoucí Špaček jako vyzrálý herec.

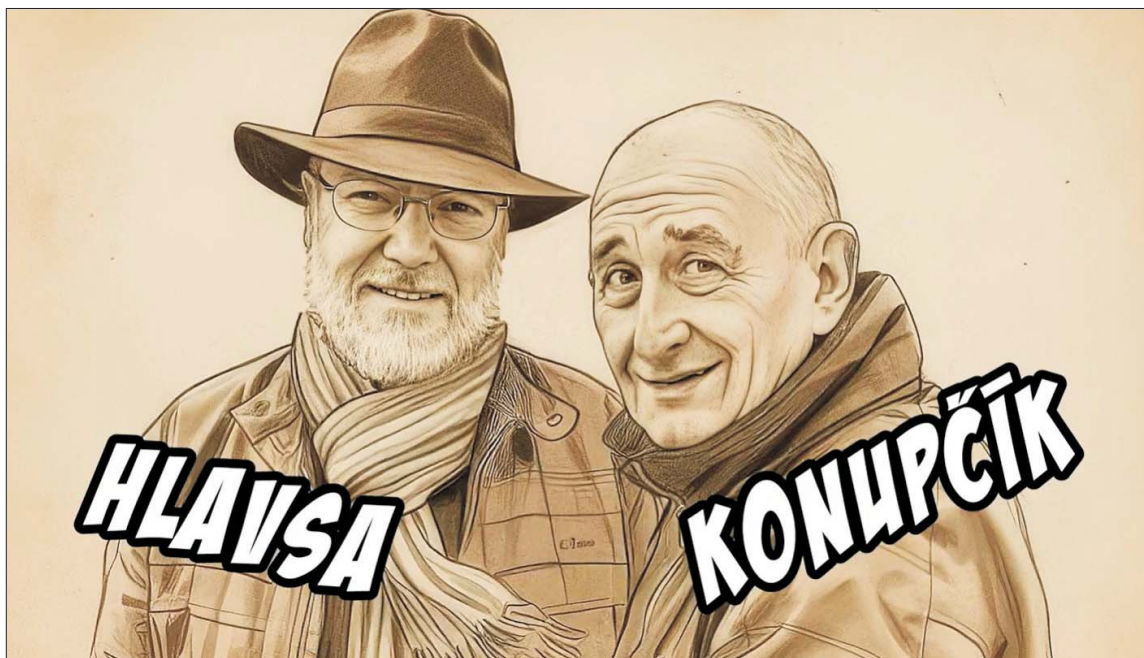
V následném pokenu jsem si všiml v hloučku okolo malíře Antonína Stříže Daniela Kumermanna (myslím, že jsem ho zahlédl v salonu Echa) a vzpomněl si, že si před časem snad Jarodovi Olšovi, jr. stěžoval, že ho nikdo neupozornil, že jeho soused na přednášce byl Viktor Janiš, se kterým by si rád popovídal. Tak jsem je seznámil a oba pak setrvali v družném a přátelském rozhovoru na téma zajímaví obě strany (tedy komiks).

Měl jsem s sebou knihu *Horory s TGM*, tak jsem ji ukázal pár lidem se zájmem o grafiku, Bohouši Šírovi, Střížovi a samozřejmě hostiteli Pavlovi K.

Přišla řeč i na překlad eseje *Velká feminizace* od ochránkyne patriarchátu Helen Andrewsové, jak by ji jistě nazvaly v A2, který Lucie Sulovská dala zdarma k přečtení na svůj substack <https://shilev.substack.com/p/helen-andrews-velka-feminizace-preklad>

Pavel Kosatik k dnešnímu salonu napsal:

Ve čtvrtek večer se u nás poprvé hrálo domácí divadlo, František Špaček se svým herečským teamem uváděli Vyskočilův Haprdáns. Ivan Vyskočil mně kdysi v osmdesátkách pomohl přečkat první roky v Praze, předtím jsem žil rok v Brně, to se mně jeví jako čistá svoboda a pohoda, a teď najednou

jsem měl pocit, že jsem se ocitl ve skoro komunistickém městě, s hlavou dohola ostříhanou kvůli vojně atd. Naštěstí přítel a spolužák LV kamarádil se Suchým, Vyskočillem apod. a byl schopen sehnat lupeny jednou do Semtamfóru třeba na Sladký život blázna Vincka nebo na Vyskočilovy věci ve Smíchovském Futuru. Víím, za co tomu Vyskočilovi vděčím, je toho hodně. Navíc ten Hamlet překabátěnej je dnes, v současném provedení s jinými herci, ještě větší sranda než tenkrát. Doporučuju toto Špačkovici představení a moc za ně děkuju.

A dnes má 80. narozeniny Petr Konupčík, CML, věrozvěst SF v Šumperku a okolí, pořadatel Parconů a jeden z posledních Parcoránů. Blahopřejeme.

● 31. října jsem díky Marianu Kechlibarovi narazil na vystoupení Corvus Corax – LIVE in MÜNCHEN, zkuste také zde: <https://www.youtube.com/watch?v=plLPUFTh9gU>, zvláště doporučuji *O Varium Fortune*.

Večer mi napsal Ondřej Neff, že ho velice zaujal komiks mladého filosofa Jiřího Beňovského o vědomé, leč umělé inteligenci: https://www.benovsky.com/ari_tiha_vedomi.pdf

● 1. listopadu dokončujeme knihu Vládi Němce *Sci-fi povídky z první galaxie*.

Zavolal Pavel Poláček, Františka Vrbenská Bilcon letos nedává, posílám druhé připomenutí a ještě jednou zasedací pořádek, protože pár účastníků dodnes nezareagovalo.

V Brně propukly v jedné budově dvě velké akce: ComicCon Junior a Kniha Brno, Vilma na jedné prezentuje své knihy a na druhé obrazy. My počkáme na FénixCon, aby místní nezpychli.

● 2. listopadu sešlo z návštěvy Járy a Kačenky, mně se vrátila rýma, Sargo si pohnula zády, ach jo. Tak už zbývá jen práce. Dokončuju hodnocení Geny Miloslava Švandrlíka.

● 3. listopadu sleduju brněnskou detektivku „Zločin na dobré cestě“ a připadám si jak nějaký pradávny pamětník, který se rozčiluje, že Jirásek nechal potkat dva lidi, z nichž se jeden na-

rodil v den, kdy druhý zemřel. Dnešní soukromé očko tam vyšetřuje vraždu mladého děvkaře a komunisty, kterou někdo spáchal v roce 1986, a zjišťuje, že motiv měli mnozí, protože jim vyvlastnil majetky. Scénáristům zřejmě nedošlo, že toto se dělo několik let předtím, než se dotyčný narodil. Stejně tak se nezdá pravděpodobné, že v těch letech existovalo soukromé zlatnictví, které navíc uchovává seznam zakázek do dnešních časů. Zařazují si to do seznamu „To se mohlo přihodit jen v Brně“. ☺ Zdá se, že doba komunismu je pro mnohé stejně vzdálená jako časy monarchie pro nás.

Jindřich Šídlo

byl vyobcován ze společnosti slušných lidí za vtip:

Sejde se na jaře 89 v mléčném baru mladý důstojník lidové armády s mladým udavačem (té hodné) StB a důstojník se ptá: „Kde se vidíš za 36,5 roku?“ Na to agent odvětí: „Já bych mohl být klidně předseda vlády.“ „Jestli ty budeš premiér, tak to já mohu být klidně prezident,“ kontruje mladý perspektivní kapitán. Na to se od baru otočí pankáč, co zrovna zakládá kapelu, a se smíchem povídá: „Teda chlapi, jak vás tak poslouchám, tak já bych mohl být třeba ministrem kultury.“

Asi si uškodil i tím, že se tvářil, že ho vymyslel sám, ale mám za to, že jde o modifikaci vtipku:

V roce 1944 na ulici v Krakově dva příslušníci Hitlerjugend šikanují mladého Karola Wojtylu. Kolemjdoucí se je snaží mírnit: „Nechte toho, třeba kopete budoucího papeže.“ Jeden od Hitlerjugend odpoví: „Jestli on bude papež, tak já hned po něm.“

Jak kdosi poznamenal: Pobyt v progresivní levici (kam patří i normie liberálové) je jako chůze po provaze: stačí malé zaváhání, a letíte. Jeden nevhodný vtip, a už jste zloduch. Jedna kritika posvátné osoby, a jste dezolát.

● 4. listopadu mám ve tři schůzku v bance a do té doby trávím

katalog česko-kalifornského malíře Henryho Leopolda Richtera pro Jardu Olšu, jr. V nejlepším, když provazem stahuju nejdelší větev, aby nespadla na sousedův karavan, zavolá Martin Koutný a ptá se na mail Jitky Brandejské, dobře to dopadlo, auto i já jsme přežili bez úrazu...

Odpoledne mě na fóru **Fantasy CZ/SK II.** (Facebook) zaujal příspěvek: *Můžu se pyšnit tím, že jsem neviděl jediný díl bazmeku jménem Witcher od Netflixu. Včera na mě ale vyskočila na youtube scéna z aktuální série s Bonhartem a tam musím říct, že herce vybrali dokonale. Evidentně i v kupě sraček se dá najít kousek zlata. To, jak zlikvidoval tu DEI chráněnou dílnu squaterů z brněnskéjho nádraží aka parodii na Potkany, jsem si musel pustit asi pětkrát. Zde to máte i vy:*

● **7. listopadu** jsem vyrazil do MATu na setkání Pátečníků, teď si teprve při téhle příležitosti uvědomuju, v jaké skvělé době žijeme, za celý večer nikdo nepřipoměl, že se tenhle den každý rok slavila slavná Říjnová revoluce. Leonid výjimečně dorazil pozdě, protože byl v Knihofotu pro knihu (samozřejmě o šermu), kterou kdysi vydal s podvodníky z Mladé fronty a tato je dnes již nedostupná, protože ji asi dali do sběru, když se podnik zloženého Savova řítil do krachu.

Tlacheli jsme jako obyčejně, a velmi mile mě svým rozhledem potěšil Pavel Voženilek, zná knihy, o kterých mluvím, a dokonce ví i, kdo je Lucie Sulovská. Velmi osvěžující mezi řeči-
mi o tom, kdo byl v jakých lázních, škoda, že Pavel z celého spolku mluví nejméně.

Potom jsme s Frantou Novotným a Mirkem Houškou vyrazili na tramvaj, oni jeli domů, já ještě za Honzou Hýskem pro pozoruhodnou knihu protektorátní poezie: *Kalířův pochod* (jejím skutečným autorem je proslulý mašibíl Jan Lukeš).

Na SF fóru Nyxu proběhla korespondence:

Byl tady zmíněný Bilcon. Účastní se někdo zdejší?

Já určitě budu, můžeme dát pivo, skleničku něčeho ostřejšího a pokecat.

TONY_TAIL: No vida, nyxák všude bratra má! Já, GROBE-
NIUS a doufejme ILTU. VANEK

TONY_TAIL: *Já tam budu jako pořadatel...*

čas v knihkupectví Dobrovský, kde jsem otevřel knihu naší paní Radky (Denemarkové) „Čokoládová krev“ a nějakou zvláštní náhodou ☺ se trefil do několikastránkové pasáže, která jako by vypadla z učebnice *Progressive History for Dummies*. Konečně vím, že čeština byla koníčkem jistě vrstvy Rakušanů, kteří se pomocí ní dělali zajímavými, že Božena Němcová by raději mluvila a psala německy (a zapojila se tak do proudu světové kultury), ale musela se podrobit staršímu česky hutoricímu manželovi. Že se „Češi“, ve skutečnosti však hrdí Rakušané, místo svých lingvistických koníčků měli věnovat emancipaci městské a venkovské chudiny a stavět železnice (tady mě trochu zarazilo, že jsme po Rakousku zdědili druhou nejhustší železniční síť v Evropě, ale možná jsem něco nepochopil, četl jsem to vestoje). A zkrátka, že kdybychom čas, kdy jsme se učili češtinu, věnovali něčemu pořádnému, nebyli bychom dnes takovým ubohým přívěskem té pokročilé a progresivní západní Evropy.

Večer mi to nedalo a napsal jsem Jiřímu Beňovskému, že jsem si se zájmem přečetl jeho komiks (vizte 31. 10.) a k jeho dodatku „Pro hlubší zamyšlení“ bych dodal ☺, že problém „Čínského pokoje“ řeší zajímavým způsobem australský matematik a autor SF Greg Egan v povídkě „Učím se být sám sebou“. Nakonec se z toho vyvinula zajímavá korespondence.

A dnes má narozeniny Pavel Poláček, M, pořadatel prvních čtyř Parconů a nespočtu Bilconů. Blahopřejeme.

● **5. listopadu** píše Kiyomi, že japonská redaktorka chce rozvést některé pasáže. Kupodivu nestačí napsat „Po změnách v roce 1989“ a každý tuší 😊.

Dovídám se, že Česlava lehl s ošklivým kašlem, takže Jolana a spol. nebudou na Bilconu, za chvíli volá Vlado Riša, berou ho záda a nevydržel by cestu vlakem do Bílovc. Píšu to Pavlu Poláčkovi. Jsem zvědavý, jak dlouho s námi zpovýkanými Pražáky bude mít trpělivost, z rodinných a zdravotních důvodů nepříjde ani Františka Vrbenská...

● 6. listopadu kácíme na dvoře se synkem túji (Xavier Baumaxa <https://www.youtube.com/watch?v=8HwVOLzA7Eo>), do toho přivezou

Více na <https://www.rajce.idnes.cz/katule-photography/album/bilcon-2025>

● 8. listopadu vstávám o čtyři hodiny dříve než obvykle, kupodivu to nebylo tak hrozné, jak jsem se obával, a vyrazím na

Den v Bílovci na Bilconu

Hned předznamenám, že letošní Bilcon mi přišel krátký, leč intenzivní. Dlouhá mi naopak připadala cesta, protože jsme s Tomem Petráskem sdíleli čtyřsedadlo s mladým Davidem Mikuláštkem.

V osm ráno po nalezení našich míst začal mluvit a zavřel pusku, až když jsme před dvanáctou ve Studénce přestupovali do aut, které nám zařídil Pavel Poláček. Já občas předstíral, že spím, chvílemi se mi to i podařilo, a ve zbytku času jsem se v duchu omlouval Kovaníčkovi a Bidlovi, že jsem je někdy prohlásil za užvaněné, zatímco chudák Tom Petrásek v pravidelných intervalech zamručením či jinými zvuky imitoval dialog. (Na zpáteční cestě jsem se pokusil hovor usměrňovat vnášejícím témat, která by zajímala všechny strany. Bohužel David měl alespoň pětiminutový názor úplně na všechno a od čehokoli dokáže plynule přejít k tomu, jak to chodí v jeho práci a co zážil na zahraničních dovolených.)

Z Prahy nás jelo jen šest, Františka se musela starat o manžela, Vlada Říšu vzala záda, Honza Vaněk jr. zaspal, protože nechal mobil s budíkem v kabátu v předšíní, a Jolaně onemocněla dcerka Česlava. Bohužel onemocnělo i Mikuláštkovic škrvně, a tak s ním Maja zůstala doma. Ale zpět do Studénky, kam jsme mezitím dojeli. Zde jsme po mírných zmatcích přestoupili do dvou aut, Filip s Bí a Hanou odjeli do penzionu Lemon, nás Blanka Fuceková vezla do hotelu GTC. Ta cesta byla také jediná chvilka, kdy jsem si s ní měl možnost v klidu pohovořit. Katakomby už se používají jen pro konání Bilconu, takže se za rok obvykle zapráší, někdy tam vnikne i voda, všichni se docela nadřou, než z toho udělají pohodové prostory. Tuším, že se o objekt má starat místní policie, ale zjevně se kvůli němu nestrhá.

Zastavili jsme před vraty GTS a zjistili jsme, že hotel funguje až od půl čtvrté, Blanka nás tedy hodila do katakomb, kde jsme museli projít bdělou finanční kontrolou Strejdy Otavy a po nafasování materiálů udělat test. Letos jsem poprvé získal placuku Hlupáka, nevěděl jsem, jak se jmenovali vodník a strašidlo v Ladových Bubácích a hastrmanech. (Brčál a Mulisák.)

Potom se odněkud vynořil mírně omoklý Filip Gotfrid s tím, že paní správčová (osoba vyššího věku už v době, kdy jsme tam před dvaceti roky byli poprvé) neví, zda je má ubytovat na pokoji s přistýlkou či v trojlůžkovém. Naštěstí byl poblíž Pavel Poláček a řekl mu, že si mohou vybrat.

Já se konečně přes přátele a známé prodral do nejnižšího místa katakomb, tedy k baru, a zde střídě poobědval, nejprve jsem si dal párek s hořčicí a pak teplou sekanou, což jsem zapil kofolou a zajedl frgálem, nejdříve švestko-povidlovým a pak hruškovou klasikou.

Mezitím tuším Roman „Doktor“ Hruška přednášel o *Filmové evoluci zombies*, ale já mám v Maslowově pyramidě pořádek a vím, že dobrá bašta je jejím základem.

Pozdravil jsem se s Dědkem, takto Milanem Vernerem, účastníkem prvních Parconů a Blančiným otcem, vyfotila nás při tom Katule, její dcera, a zahlédl jsem tam Dědkovu pravnučku, takto zase dceru od Katule, už také s fotoaparátem. Čili Bilcon zůstává naším jediným čtyřgeneračním conem.

Honza a Zuzana Hlouškovi se někde na cestě z Hradce Králové opozdili a s následující přednáškou je zastoupil Tomáš Petrásek s jako vždy excelentním výkladem o možných koncích světa.

Tradiční focení u Zámku se nekonalo, neboť tam město bezohledně konalo nějaký hlučný jarmark, do sklepení ale jeho rambajz nepronikal. Vyfotili jsme se tedy před vchodem do katakomb a uvidíme, co uvidíme, až to Katule dá na Rajče.

Místo koncertu *Baroko v kostele sv. Mikuláše* jsem se po půl čtvrté vydal ubytovat do hotelu TGS. Trochu mě orosilo, když jsem zjistil, že na mě zbyl zase David Mikuláštk.

Po návratu do katakomb jsem dal řeč s Mirkem Žambochem, Romanem Krestou (neúčastnil se korespondenčního hlasování, do SF konference dal mail, který moc neotevřel!), Ivo Poledníkem, Víťou Štachem, zjistil jsem, že **TONY_TAIL** je bývalý městský knihovnik, dnes rekvalifikovaný jako muzejník.

Pak se z koncertu vrátil Pepa Vašát, předal mi *Velkou knihu komiksů ze Šumperska* (vizte stranu 2) a poreferoval o oslavách Conyho osmdesátin (a o filmu na jeho počest).

Pak někdy dorazili Hlouškovi, ale na jejich přednášku *Homo reprealis* jsem se nějak nedostal, už ani nevím kvůli čemu, myslím, že také proto, že u baru se udělalo místo a ticho, a já si za neutuchající konzumace místních dobrot popovídals s opavským Pavlem Stankem. Z podobného důvodu jsem asi také nevyšlechl přednášku polských hostů, tedy Piotra a Michala Cholewových *Ve vesmíru nikdo neuslyší tvé kletby*.

Jednu přednášku, už nevím, zda šlo o *Katastrofické videohry* Marka Tvrdého nebo Bouchiho *Videostop*, jsem strávil u baru s Komárkovými; Jana líčila své zkušenosti s dnešními progresivními německými nakladateli, ke Standově překladu nového Sapkáce jsme se ani nedostali, ale Jana teď pracuje na ilustracích do *Rozcestí krkavců*, že bych počkal až na tohle ilustrované vydání?

Mezitím se z náměstí vrátili Hlouškovi, byli na svatomartinské husičce, ta jediná na baru nebyla k máni, Zuzka si stěžovala na osud, že v termínu, na který slíbili účast na Bilconu, má v jejich Hradci výstavu Vilma.

Pavel Poláček nás u příležitosti svých nedávných narozenin pohostil úžasnou domácí tiramisu a já začal tušit, že dnes už bych neměl nic dalšího ochutnávat.

Kvůli knižní burze jsem ani nevstával od stolu, ale do tomboly jsem přispěl pár knihami a koupil patnáct lístků. A to se vyplatilo, vyhrál jsem dvě knihy od Brokilonu a velkou sklenici už naloupaných vlašáků, letos si užijeme rumových koulí. S prázdnou neodešel ani David Mikuláščík, ten si vedle knih odnesl i velkou přepravku plnou žampionů a hlívy ústříčné.

Monstrózní dýni tuším letos vyhrálo děvče z doprovodu Marka Tvrdeho.

Protože jsme měli jen jeden klíč a David se ještě nestihl ubytovat, rozhodli jsme se pro společný odchod do hotelu. S Davidem je ale zbytečné něco plánovat, takže jsme vyrazili asi až za půl hodiny, a mezitím se z hlubin kinosálu (tam jsem letos ani nenahlédl) vynořil Tom Petrásek, vydali jsme se tedy k nádraží ve třech. To mělo tu výhodu, že jsem chlapce přesvědčil, že je jedno, kde se David ubytuje a že já si nejsem jist, jestli na mě něco (nakažlivého) neleze, takže jsem nakonec měl pokoj sám pro sebe.

● 9. listopadu mě bezohledně vzbudil budík v mobilu, naštěstí jsem si trochu zabalil už večer a brzy jsem dorazil do jídelny, kde už si Tom a David dávali do nosu. Pak se k nám připojila ještě Dana Krejčová (naštěstí bez pejska) a ještě jsme si užívali conový tlachací dojezd.

Hotel je zařízený na fungování s minimální obsluhou, takže se dá opustit bez čipu zadem, ale Kuba Poláček, stejně jako my včera, uvízl u železné brány GTC. Nemohl nám tedy přijít říci, že už na nás čeká, a proběhlo několikakolové telefonické svolávání, nejprve mezi Poláčky navzájem, pak Pavel volal mně a nakonec já Toma a Davida, protože jsme se mezitím stihli poztráčet, chlapci si nechali zavazadla na pokoji ve třetím patře.

Ale vše dobře dopadlo, pět minut před příjezdem Leo Expressu už jsme byli ve Studénce, kde jsme se šťastně setkali s Filipem a děvčaty. Zpáteční cestu už jsem vám vlastně poslal, takže nashledanou zase za rok, a kdyby šlo Bilcon posu-

● 7. listopadu na Famelabu Julie vysvětluje dětem, odkud se bere maso, jak vznikají planety, jak funguje mozek a jak udělat čaj.

(ne)lze vyrobit dokonale zabezpečený počítač a o kolik nám utekli čínští soudruzi s kvantovým šifrováním.

S pozdravem něcojakopředseda Richard Klíčnick

● 11. listopadu píše Filip za Arkhamu, že mi v Časlavské nechala tiskárna dva tituly, jeden z nich bude sbírka povídek Vládi Němce *Sci-fi povídky z první galaxie*.

● 12. listopadu pílím pro zmíněné knihy do Časlavské a odtud do restaurace U dvou koček, kde Daniela Kovářová křtí svou knihu o radostech i strastech vyššího středního věku (jak tomu říkám já :-). Většiny z přítomných se téma knihy už docela týkalo, nejmladší mezi námi byla asi Martina Kociánová (Rádio Universum), když tedy nepočítám Danielinu dceru. Potkal jsem tam Frantu Novotného a po nějakém čase Lenku Královou, pamětnici SF klubu Solaris (Filip Bezděk, Petr Samohejl), současníci bujarého mládí Jardy Olši jr. Doprovázel ji spisovatel Martin Nezval (autor volné trilogie *Anna sekretářka*, *Obsluhoval jsem prezidentova poradce*, *Premiér a jeho parta* a jeho kniha posloužila i jako předloha filmu Tomáše Vorla *Ulovit miliardáře*). Nyní připravuje divadelní hru o Jaroslavu Haškovi.

Daniela si knihu sama uvedla, poděkovala přátelům za spolupráci; jak je v jejich knihách zvykem, nechala je na konci kapitoly vyjádřit se k tématu. Také jsem něco zažvatlal, a pak navázali advokát Karel Havlíček, ombudsman Stanislav Křeček a Ladislav Jakl.

Zdeněk Rampas

Zapomeňte na oči

*Tohle je hříčka, kterou jsem připravil pro večírek na uvedení sbírky Uvař rakal. Zadání bylo: má to být do chystané sbírky **Zlé věci**. Tedy horory, přičemž zdroj hrůzy má být nějaká věc. Už jsem do té sbírky povídku poslal, ale dlouhou, chtěl jsem tedy přispět krátkou. Zde ji máte a zítra popovídám v rámci SF Dílny, jak jsem ji stavěl.*

Samuel sňal brýle a pomalu je položil na stůl. Zašramotily, jak je pokládal. Úplně stejně se třásla ruka Hitlerovi ve filmu *Pád Třetí říše*, natáčeli ho podle dochovaných svědectví.

Jsou to Hitlerovy brýle, blesko mu hlavou. Otevřel zásuvku, vytáhl z ní nůž na rozřezávání dopisních obálek a bez váhání, pevnou rukou, si ho vrazil do pravého oka. Škubl, stačil zaslechnout mlasknutí sklivce proudícího z proražené oční bulvy a vrazil hrot do levého oka.

Čekal, že to bude bolet, a věřil, že už nic neuvidí. Bolest to byla jiná, než čekal, a také slepota se dostavila úplně jiná. Obklopila ho změř světelných vjemů. Záblesky, svítící mlhy, tvary ve všech barvách spektra. Měl pocit, že mu do lebky pronikly dva tlusté předměty, snad kmeny stromů, a rvou mu hlavu na kusy. Zastavil se mu dech a věděl, že bude zvracet.

Sáhl po brýlích a navykklým pohybem je zase nasadil. V posledním zbytku vědomí ho napadla nesmyslná myšlenka, že uvidí špatně, protože krev a sklivcec upatlať sklo.

Sedlo brýlí mu dolehlo na kořen nosu, stranice zapadly za uši.

V té chvíli ho bolest opustila, nabral vzduch do plic, žaludek se vrátil na své místo.

Změř tvarů a barev se zklidnila a pomalu se rozplynula. V mlze se objevil stín. Tmavý, nabýval tvary lidské postavy.

Někdo sem šel.

V dalším okamžiku ho Samuel poznal.

Byl to muž ze starožitnického krámku v Istanbulu.

Samuel do krámku zapadl náhodou, když byl v Istanbulu s partou studentů na výletě. Byl narvaný cetkami a haraburdím a Samuel se už obracel k východu, když ho zarazil majitel.

Muž mluvil jeho rodným jazykem, naprosto bez přízvuku.

„Jsem rád, že jste přišel, pane. Čekal jsem vás,“ řekl. Získal tím pozornost mladého muže. Nabízel mu pak různé bezcenosti, když najednou řekl: „Tohle by vás mohlo zajímat.“

Otevřel krabičku.

„Brýle?“

„Jsou to Hitlerovy brýle.“

Samuel se nejdřív stáhl. Aby neurazil, pokrčil rameny:

„Jistě mají jiné dioptrie, než mají moje oči.“

„Nejsou pro oči. Zapomeňte na oči,“ řekl muž tiše.

Snad to byla takhle formulace, snad něco jiného. Jistě je, že si brýle nasadil a od toho okamžiku je nosil pořád až toho dne, kdy si obě oči probodl nožem.

Nosil je třiatřicet let. Nejdřív jako student, pak právník, poslanec, ministr, nakonec ministerský předseda. Jejich magii poznal už v první chvíli. Od první vteřiny viděl tak absolutně líp,

že je nedokázal sundat ani v tom krámku. Viděl věci, za věci, za souvislosti viděl. Říkali o něm, že vidí za roh, a měli pravdu. Nikomu by nepřiznal, že za kariéru vděčí brýlím. Už vůbec by nikomu neprozradil, že před ním je nosil Hitler.

Úspěchy se zarazily, přišly problémy.

Nejdřív mu říkali štika politiky, pak žralok. Dráždil je. Dělal proti němu aliance. Mnoho psů, zájcová smrt. Všechno se mu hroutilo. Podnikal čím dál odvážnější kroky. Ztřeštěné, zoufalé. Myslel při tom na Hitlera, jak ozbrojil patnáctileté kluky a poslal je proti Stalinovým tankům. Dělán totéž co on, jenom při tom neumírají lidé.

Poslal bych je umírat, kdybych mohl, napadalo ho někdy a věděl, jaká je odpověď.

Svět má štěstí, že nikoho na smrt poslat nemůže.

Po třiatřiceti letech stál před politickým i osobním krachem. Demisi podal všera. Žena s dětmi ho opustila už před dvěma lety. Z přátel mu zbyli tři a kdo ví, jak to s nimi je.

Za všechno zlé i dobré mohou ty brýle.

Věděl, že se jich nedokáže vzdát a že ho zatáhnou do ještě hlubší propasti. Z premiéra bezdomovec, to země ještě nezažila.

Pozvolna došel k závěru, že zbývá jen jedna cesta.

„Ty brýle nejsou pro oči. Zapomeňte na oči,“ připomínal si slova starožitníka v Istanbulu.

Myslel to jako radu? Samuel to tak vzal a kouzlo brýlí zlomil prostě tím, že se očí zbavil.

Teď měl příležitost se starožitníka zeptat, jak to s těma očima před třiatřiceti lety myslel.

„Musel jsi hodně trpět, Samueli,“ řekl starožitník tiše a díval se při tom na zkrvavený nůž na stole.

„Jak je možné... že vás vidím? Vás... Zařízení pracovny... Nůž... Je příšerný...“

„Budeš teď vidět úplně všechno. Víš, proč Hitler skončil jak skončil? Protože nenašel odvahu se očí zbavit. Taky jsem ho varoval, že ty brýle nejsou pro oči. Nepochopil. A tak chytrý chlapec to byl.“

„Kdo jste?“

Samuel upřel to, co vnímal jako zrak, na muže před sebou. Podoba starožitníka. Stejný jako před třiatřiceti lety, žádná změna se mu neprojevila na tváři. Viděl ho, ale i jak vypadat před sto lety. Před tisíci lety.

Viděl všechno, co je, bude a bylo.

Chtěl mu říct, že pochopil, ale nepromluvil.

Ten, kdo ví všechno, mlčí.

Zato věděl, jaké je teď jeho místo, co bude dělat a komu bude sloužit.

Svět se z toho posere.

Vzpomněl si na protivníky a na jejich aliance.

Usmál se.

„Jsem rád, že to bereš zvesela,“ řekl mu starožitník a pleskl ho po rameni. „Tak jdeme.“

A šli.

Ondřej Neff / neff.cz

pokračování ze str. 1 překládal Milan Žáček z nakladatelství Carcosa. Na besedy a přednášky byla sobota vůbec proklátá bohatá. Tento trend odstartovaly sympatické dámy Tereza Kadečková a Lucie Lukačovičová, které zde prezentovaly svou spolueditorskou knihu *Daleké království*. V programu je následovala stálice programu (nejen) HorrorConu, skvělá Františka Vrbenská se svým povídáním shrnutým pod názvem *Citluhu zdraví Krakena*. Vystřídal ji Roman Hruška s přednáškou *Netradiční filmové zabití*, která díky svému vtipnému a zajímavému obsahu pozornost posluchačů udržela i navzdory menším technickým obtížím. Nelze opomenout ani představení nakladatelství Canc vedené báječnou Rosanou Zvelebilovou, kde jste se mohli dozvědět vše, co jste chtěli o Cancu vědět (ale báli jste se zeptat).

Do světa ilustrovaného děsu návštěvníky zasvětil Jiří Dvorský a Murin Wolf, dva velmi známí ilustrátoři (nejen) ze světa horroru, kteří nám prozradili *Jak kreslit strach*. Za nimi následovala poučné-zábavná přednáška autora Karla Doležala, jejíž výřečný název zněl *10 duchů z celého světa, které nechcete potkat*. Ale i ve spodním sále démoni prováděli své rejdy a trojice známých autorů – Martin Štefko, Kristina Haidingerová a Veronika Fiedlerová – zde pobesedovali na téma *Tak trochu jiní hrdinové*, které se týkalo hlavních postav z jejich trilogií a obecně i autorsko-literárního vzhledu do jádra tvorby příběhů. Byl by hřích nezmínit *Návštěvu z Jižních Čech*, kde přítomným posluchačům autoři Petr Junek a Václav Votruba pověděli o svém vztahu k tvorbě, literatuře a hudbě.

U hudby ještě chvíli zůstaňme, neboť okolo sedmé hodiny večerní jste si mohli poslechnout a podpořit jihočeskou pagan metalovou kapelu *ÁNŇI*. Osobně mám pohansky laděnou hudbu rád, takže doporučuji já i ten švitořící ďáblík na mém rameni. Na pódium toho dne zavítala i Krvavá Gejša v podání známé performerky *Aoki Gahara*, proběhlo zde scénické čtení z díla Ladislava Klímy od *Divadla Chimaera* a na samotný závěr přispěli *Prague Fear House* se svým vystoupením *SHOW US*. V dolním sále jste mohli navštívit workshop „*Nezávislost*“ v režii Marka Dobeše. Večer na tomto místě probíhal další čertovský hazard, totiž *Tombola*; získat jste zde mohli spoustu krásných výher, od čerstvě vydaných knih přes naprosto dokonalé creepy plyšáky až po ďábelský poukaz na kafe s Honzou Vojtěškem.

Kdybych na tomto místě zapomněl zmínit všechny knižní

křtěnce, Satan by mě za trest poslal do nebe, kde bych poté usedavě plakal. Pro jistotu tedy začnu tím, že připomenu křest knihy *Napěněný příliv* od autora Dominika Fialy v doprovodu s Tomášem Mařasem. Během odpoledne pokřtila známá hororistka Madla Pospíšilová Karasová a její coven autorek antologii ženského horroru *Bolestiny*. Ta samá autorka – tentokrát bez svého covenu, zato se srdceryvnou historkou *Tajemná bedna v roubené chatě* – pokřtila toho večera ještě dlouho očekávanou knihu *Liska*, vycházející pouze v limitované edici (takže neváhejte!). A ještě se tam znesvěcovala nějaká... ta... Samička... a jó, *Smyčka Urobora*! Napsal to prý jakýsi Ondřej Kocáb a ta kniha se na HorrorConu stala nejprodávanejším kusem. Být vámi, tak si to rozhodně nekupuji, je to strašná nuda... Fakt! Určitě nekecám! :)

Závěrem večera se v Kotelně promítala *Pohádky 18+* pro skutečné fajnšmekry. A když už jsme u filmu, po celé dva dny se vzadu v klubovně promítalo *pásmo filmů za 10 let na HorrorConu* pro ty, kteří se chtěli pobavit, zavzpomínat nebo si rozšířit obzory. Přerušena byla pouze v sobotu kolem druhé hodiny, kdy se zde promítal snímek *Ďáblova sbírka* – to by v tom byl čert, aby se ten rohatej neobjevil i zde!

Závěrem

Deset let HorrorConu je úspěšně za námi. Pro mě to byl pocitově velmi příjemný a intenzivní ročník; pevně věřím, že si v programu každý našel to své. Obrovský dík náleží organizátorům, moderátorům, účinkujícím, prodávajícím, personálu Klubu Kotelna, návštěvníkům a i Vám, čtenářům tohoto textu. Protože mělo by tohle všechno bez nás všech smysl? Budu doufat, že jsme úspěšně vykročili do dekády následující a tato pekelná jízda bude pokračovat, protože...

HorrorCon neskončil, HorrorCon trvá!

Ondřej Kocáb

Foto: Valerie Reková, Monika Zbytečná, Wendy Šimotová

Uvař raka neboli Matadoři a nováči

Uvař raka! je právě vydaná antologie 57 vědeckofantastických povídek 37 autorů, mezi kterými jsou jak matadoři Vilma Kadlecková (*1971), František Novotný (*1944), Ondřej Neff (*1945), Jaroslav Veis (*1946), tak tvůrci méně známí, nebo známí odjinud (Vladimír Merta).

Jednu ze tří předmluv knihy napsal Ivan Adamovič, který do svazku přispěl dvěma prózami. Duo editorů skrytých pod jmény Longin a Morten se v prvním z úvodů vrací do roku 1962, kdy Adolf Hoffmeister sestavil první československou antologii sci-fi *Labyrint*.

Roku 1967 následoval (objemnější) *Tunel do pozítří*, ale i podruhé se jednalo o překlady, zatímco čeští tvůrci se podobné knihy *Neviditelní zloději* dočkali až roku 1980. „Ale strukturou ještě nejde o antologii,“ jsme upozorněni, čímž se vyzdvihují teprve Vojtěchem Kantorem editované svazky *Lidé ze souhvězdí Lva* a *Železo přichází z hvězd*, představující průlom. Druhá je (*de facto*) posmrtně vydanou prózou klasika z největších Ludvíka Součka, doplněnou „vzdu“ texty dalších sciřistů...

Sci-fi se našťestí, ne-li pravidelně objevovala v řadě časopisů, které jsou taky připomenuty (*Světová literatura, ABC, Technický magazín, 100 + 1 zahraniční zajímavost, Zápisník, Čtení, Květy, Ohníček, Sedmička, Pionýr*) a za její jinak patový stav byl (podle Ondřeje Neffa) nejdopovědnější normalizátor ministerstva kultury Jan Kristek, podle kterého sci-fi ztělesňuje „podvratné buržoazní tendence“.

Úvod knihy od obou pseudonymních autorů, mezi něž patří i Petr „Morten“ Krejzek (*1965), mj. původce výborné povídky *Sejdí horu* a dvou povídek dalších, obsahuje i sporná tvrzení, která jako hnidopich nechci vyjmenovávat, ale zkuste i jen sami dumat nad tím, nakolik jako český národ vzhlížíme ke hvězdám, a je-li to vůbec pravda, je-li to dáno tím, že jsme vnitrozemští.

Obdobně diskutabilní, avšak pravdě bližší je Krejzkovo a Longinovo tvrzení, že jsme národ lhotejný k budoucnosti a milujeme následkem toho spíš horory a „temné“ detektivky.

Ne že by oba autoři předmluvy vyložené pletli jablka a hrůšky, ale chvályhodně se pokusili o nejmaximálnější zobecnění a snad i krapet zavádějí, citují: „Díky utopistickým atompunkovým projektům došlo k extrémním šerednostem: přehrad, zblbnutí lidí, transporty do pekel a dvě globální války. Kontaminace řek a lidských myslí. Na obyčejné řece si dnes ani neza Bruslíš, ani nevezmeš do ruky raky.“

„Experimentální rozmary, které psali Poe, Kafka, Leacock nebo Woody Allen.“

Zde jsou, pravda, míněny *vědeckofantastické* rozmary.

Metador František Novotný (*1944) přispěl knize povídkami *Turecký mat* a *Protokoly sovětských mudrců*. První se, klid, netýká politika Filipa Turka, druhá zohlednila dějiny Ruska. Ci-

tuji: „Jsou to zápisy ze soukromých hovorů vysokých sovětských funkcionářů od Stalina až po Brežněva, hovorů s jejich generály a poradci NKVD. Snění o světovládě.“

Dalšími přispěvateli i výtvarně krásné knihy jsou Zdeněk Rampas (*1956), Josef Pecinovský (*1946), Eva Hauserová (1954-2023; mj. *Láska v čase Druhé internacionály*), Eliška Mostecká (*2001; mj. *Na Venuši v kožichu*), Karolína Francová (*Sexuální kronika Artěku*), Petr Stančík, (zahradní architektka) Kateřina Němcová (*1988; *Tajemství proutěného raketo-plánu*), už zmíněný písničkář a filmař Vladimír Merta (*1946;

Bůh není na webu), Lucie Lukačovičová, Martin Vopěnka (*Oceán, mlž a ti-chý výkřik*), provozovatel loutkového divadla Jiří Olšanský (*1950; *Andy Warhol ve službách Pentagonu*), René Silvestr Vaněk (mj. *Pomezí soubojů dvou páternosterů a Muži z kanálu*, což je prima „foglarovština“), Alexandr Králík (mj. *Statečná androidka* či *Houboví lidé*, ale autor píše pod pseudonymem Saša Gr.), Vladimír Němec (*1958, mj. *Poslední dny Arkádie*), Jan Poláček (*1957; *Pronájem nejlevnějšího pekla*) nebo (poněkud záhad-ný) Longin Albert Wdowiak (*1971), jinak režisér a výtvarník.

Kdo se pídí po tom, co je science fiction, sotva ji může pochopit, říká v této knize Ondřej Neff, a „co píšeme, je hlavně od-vázanost od reality. V lepším případě odvázanost od konvence.“

Přispěl a otevírá knihu povídkami *Hoši, jděte na sever* (odkazující na Willama Tenna) a titulní povídkou *Uvař raka!*

Ta je víc než hříčkou. Ona připomíná beletrizaci naléhavého snu, který se autorovi zdál, aby ho po probuzení pouze opsal, ale jde daleko, daleko dál. Ještě za Lustigovo varování ohledně toho, nakolik máme pokorně a tupě poslouchat lidi, kteří nám třeba zase řeknou, abychom si, a proč prý ne, sbalili švestky a poodešli na kterékoli shromaždiště.

Ale Ondřej Neff říká touhle povídkou ještě víc. Jistá mnozi-na lidí je natolik pošetílá, až jim ani nemusíte lhát ohledně toho, že je odpravíte. Půjdu. Půjdu na porážku. Proč ne?

Jako pocta za „emanaci imaginace v české fantastice“ je tato kniha věnována spisovatelům Evě Hauserové (zároveň je spoluautorkou) a Ladislavu Szalaiovi.

Ivo Fencel

Uvař raka! Antologie nové české fantastiky. Ilustrace Anna a Petr Krejkovi. Argo. Praha 2025. 240 str.

Odposlechnuto

Učitelka se dostane do pekla, všude vidí samé hrůzy, někdo před někým utíká, většina strašlivě řve, někoho bijí. Tak si sedne do koutku a čeká, až se to přežene. Jde kolem Lucifer a říká: „Ženská, co děláte v pekle, vy patříte do nebe!“

Učitelka: „Tohle je peklo? Myslela jsem, že velká přestávka.“

SPECZ

Sarah Brooksová: Průvodce obezřetného cestovatele Pustinami

Vždycky mi přišlo zajímavé, jakým způsobem fantastická literatura odráží vývoj a proměny společnosti. Jde o žánr, ve kterém nejsou autoři vázáni doslovností: nemusí se nutně ohlížet na „pravdivost“ ani z hlediska reálií při vytváření příběhu, ani z hlediska jeho následného kritického hodnocení. Ve fantastice se tedy nejen odráží „atmosféra“ doby, ale přijde mi, že také lépe vyjadřuje obavy a hlavně touhy různých generací. Proto se také snažím číst knihy současných autorů, i když z hlediska kvality a čtenářského prožitku by většinou bylo výhodnější sáhnout po některém ze starších nepřečtených románů.

Východisko knihy Sarah Brooksové je jednoduché, ale přitažlivé: Někdy v průběhu 19. století se začalo území Sibíře z neznámých důvodů proměňovat v pitvornou a podle všeho smrtelně nebezpečnou krajinu. Tato změna velmi rychle vytlačila (nebo přímo zničila) veškeré lidské osídlení, takže je nyní celé to obrovské území nedostupné a nazývá se prostě Pustiny. Jediným způsobem, jak ho lze překonat, je patnáctidenní jízda Velkým Transsibiřským expresem, který spojuje Peking a Moskvu. Autorka tak zajímavým způsobem staví do kontrastu starosvětskou romantiku, kterou si spojujeme s cestováním luxusními vlaky minulosti, a pocit téměř nejasného, ale přitom neustálého fyzického i psychického ohrožení krajinou, kterou vlak projíždí.

Když jsem řekl, že autoři se nemusí trápit doslovnou pravdivostí fantastických reálií, neznamená to, že by mohli ignorovat realističnost věcí, které s naším světem sdílejí. Z tohoto hlediska je *Průvodce obezřetného cestovatele Pustinami* knihou nenapravitelně absurdní. Vlak dokáže celou cestu absolvovat s jedním tendrem uhlí a jedním tendrem vody. I kdybychom si představili nějaký efektivní kondenzační systém, těžko uvěřit, že technologie konce 19. století vytvoří uzavřený recyklační systém, který cestujícím ve vlaku umožní dokonce koupat se ve vaně. Ještě neuvěřitelnější je, že autorka očividně předpokládá, že vzhledem k nebezpečnosti Pustin byla celá železniční trať postupně stavěna z *vlaku*, byť speciálně upraveného.

Nejde však jen o technické potíže, neuvěřitelná je i ekonomika provozu vlaku. Z dvaceti vagónů připadají pouze dva na lůžka cestujících první třídy, kteří jsou schopni platit za jízdenky. Další dva, kde jedou cestující třetí třídy, musí být z nejasných důvodů nutně dotované. Čtyři pětiny prostoru tedy slouží jen k obsluze provozu. Uvážíme-li, že po trati jezdí jen jediný vlak, lze tomu vzhledem k enormním nákladům na (desetiletí trvajícím!) vybudování trati těžko uvěřit. Podle několika náznaků vlak sice převáží i zboží, ale ve schématu zapojení vagónů na předsádce knihy pro něj není vyhrazené žádné místo. Ostatně i samo řazení mi přijde z funkčního hlediska prapodivné, například chodit ke všem skladovacím a zásobovacím vagónům neustále přes nemocniční vůz mi nedává příliš smysl.

Je zřejmé, že autorka k reáliím přistupuje zcela nahodile, jen podle velmi romantizujících potřeb příběhu, který chce napsat. Těší-li někoho na fantastických knihách, jak je na základě věrohodných východisek vystavěna přesvědčivá spekulace,

bude si u této knihy neustále zoufat. Smysl knihy má vychodisko jinde: ve vztazích mezi postavami. Jak psychologie jednotlivých postav, tak jejich vzájemná střetávání působí naopak velmi věrohodně a přirozeně. Je skoro neuvěřitelné, jak velký rozpor panuje mezi tím, jak je autorka schopna přemýšlet o logice reálií a o dynamice vztahů. Rozhovory (i monology) postav rozvíjí pomalu a systematicky, informace nám odhaluje v opatrných a pečlivě vypočítaných dávkách, ale přesto důvěryhodně a aniž bychom se nudili.

Nápadná rozrůzněnost postav, z nichž většina skrývá složitě tajemství nebo neobvyklý záměr, silně připomíná nejslavnější příběh o „cestě vlakem se záhadou“. Na rozdíl od detektivky Agathy Christie však v *Průvodci* není katalyzátorem žádná výjimečná událost, jako je například vražda. Přinejmenším první půlku knihy si autorka vystačí s pomalým rozvíjením motivů a prohlubováním vztahů mezi postavami – to nakonec velmi dobře odpovídá monotónní povaze cesty vlakem. Napětí nestupňují události, ale spíše očekávání. Zvnějšku samozřejmě působí sama krajina, která nejdříve psychicky, ale později patrně i fyzicky ovlivňuje cestující. Existuje však i tlak zevnitř, protože i posádka vlaku je velmi nervózní: při minulých cestě se stalo cosi podivného a nebezpečného, ovšem nikdo není schopný jasně si vzpomenout, o co šlo.

Odlíšnost od tradičních „vědecko“ fantastických příběhů však sahá ještě hlouběji. Jak postupně odhalujeme příběhy jednotlivých postav, stává se největším a nejdůležitějším tajemstvím povaha prostoru, který obklopuje vlak. Předpokládáme, že odhalení, proč se krajina změnila, by nám mělo poskytnout vodítko pro pochopení, jak se chovat. K podobnému pokusu v průběhu knihy dojde – a selže. V tom je vyznění příběhu dosti skeptické. Nejde o to, že postava, která se pokusí krajinu „racionalně“ prozkoumat, selže, protože její představy o vědě jsou dosti výstřední. Myslím, že závislost je opačná, ona výstřednost má ukázat, že jde o pokus předem odsouzený k neúspěchu. Z toho hlediska dává smysl i autorčin naprostý nezájem o věčné fungování techniky (byť techniku ukazuje pozitivně, postavy jsou jí převážnou okouzleny způsobem, který si s koncem devatenáctého století často spojujeme).

Případné vysvětlení, že Sarah Brooksová jednoduše nemá pro „vědu a techniku“ smysl, ale není dostatečné, protože stejná neuváženost, ne-li zmatenost provází i morální rozměr příběhu. Společnost provozující vlak je popisována jako hamižná a společensky nezodpovědná. To sice může znít jako klišé, ale je to klišé vlastní už 19. století – a v zápletku funguje dobře (pominu-li již zmíněnou pochybnost, jak provoz vlaku vůbec dokáže vydělávat). Stupňování počtu cest napříč Sibíří je sice téměř automaticky odsouzeno jako bezohledné, ale přitom se zdá, že to byly právě častější cesty, co nějakým způsobem vyvolalo v Pustinách novou proměnu, která snad povede k tomu, že změněná krajina bude schopna (či dokonce ochotna?) opět integrovat přítomnost člověka. Tento zvláštní – ale neobvyklý – etický paradox, kdy v jednom rozměru špatné chování

může vést v jiném rozměru k dobrým výsledkům, nechává autorka zcela nepovšimnutý. Odpor ke špatnému a radost z nového žijí v postavách zcela odděleně, i když pramení ze stejného zdroje – a nezdá se, že by to sama postřehla.

Rozpory, které se v knize objevují, není snadné vysvětlit. Rozhodně to není tak, že by se kniha dala redukovat na sled nepřiliš dobře souvisejících scén, jak je dneska časté – její kompozice je naopak promyšlená velmi dobře. Možná by se dalo říci, že román lze nejlépe chápat jako jakési „zapomenutí“ předchozího zhruba století vývoje fantastické literatury. Nejen v tom, že autorka k technice přistupuje toliko literárně, když její fungování opět zobrazuje naivně, protože se odvíjí jen podle utilitární role v příběhu. Ale ještě spíše v tom, že pointa příběhu směřuje k vizi víceméně utopické proměny lidské společnosti, aniž by se příliš zajímala o to, jaké má podobná změna nutné předpoklady. Je to nicméně lepší konec, než v jaký jsem doufal. Dlouho se zdálo, že vyústění knihy musí být skeptické. Postavy nejdříve měly příliš málo vědomostí, než aby mohly něco ovlivnit, a pak už byly příliš ve vleku událostí, než aby něco mohly změnit.

Zdálo se tedy, že kniha bude toliko metaforou dnešních představ o klimatické změně. Pustiny by představovaly jakousi vzpouru proti působení člověka. A podobně jako dnes aktivisté bojují proti změně klimatu prostředky, o kterých je dopředu jasné, že nebudou fungovat, i kdyby byla jejich představa o oteplování planety správná, tak by postavy byly odsouzeny ke snaze, která je marná, protože neexistoval okamžik, kdy mohly svým rozhodnutím něco ovlivnit. Takto přízemní našťestí Sarah Brooksová není, její ambice jsou vyšší než metaforicky vyjádřit generační prožitek.

Přínejmenším na literární úrovni sice sdílí současnou představu, že racionální poznání není možné (nebo alespoň není důvěryhodné), takže směrodatný názor může vzniknout pouze na základě nahodilých (nanejvýš nějak „dobře vybraných“) evidencí. Nedozevíme se proto, co změny krajiny vyvolalo a jak máme Pustiny vlastně chápat. Ale z role, kterou v příběhu sehraji, lze spolehlivě usuzovat, že nepředstavují ani degeneraci způsobenou člověkem ani alternativu k lidstvu. Mnohem spíše jsou evolučním krokem, sice zlomovým, ale přirozeně navazujícím. Kniha proto překvapivě není o zmaření naděje, ale o naplnění touhy.

Nepokojivé by se mohlo zdát, že postavy rozhodují o svoji budoucnosti (a zprostředkovaně možná i o budoucnosti lidstva) nikoli na základě úvahy založené na znalostech, ale aktem víry. Myslím, že tím se ale kniha příliš neliší od řady klasických sci-fi příběhů: ty se sice často tváří, že jsou založeny vědecky, nicméně klíčové volby hrdinů jsou spíše existenciální. Ostatně, až na chytře vymyšlené výjimky, omezený rozsah románu a potřeba dramatické výstavby ani neumožňují, aby příběh kopíroval zdlouhavou a patrně nevyhnutelně byrokratic-

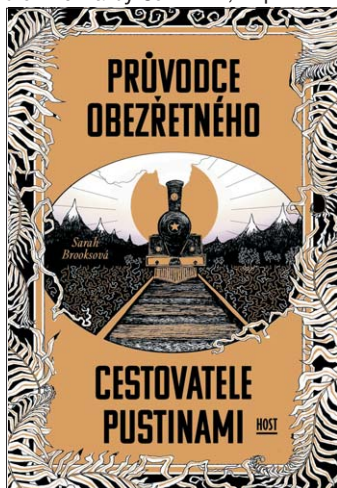
kou povahu moderní vědy. Nemluvě o tom, že naše představa o autentickém lidském rozhodnutí není obvykle spojena s racionálním vyhodnocením všech relevantních dat, ale s intuitivní schopností udělat správná rozhodnutí na základě dat nahodilých.

Problematická je spíše samozřejmost, s jakou se postavy nadcházející biologické „revoluci“ poddávají. Nejde ani tak o to, že příliš netuší, kam směřuje, ani o to, že přinese dlouhou řadu vedlejších obětí. Poučenější čtenáři vědí, že následky budou mnohem problematičtější, než jak autorka naznačuje, protože podobné utopické scénáře fantastické romány v reakci na optimismus rané sci-fi několik desetiletí zkoumaly. Mám podobné analytické příběhy vyspělé fantastické literatury rád a celkem vzato se ztotožňuji s jejich závěry. Ale přesto jsem si užil, jak je v *Průvodci obezřetného cestovatele* nakonec velmi neobezřetně naplněna právě touha po velké a viditelné změně, která může přinést dramatické uspokojení, které nám jinak komplexní svět téměř neposkytuje. Bylo osvěžující něco podobného zase jednou vidět a prožít – tedy ve fiktivním příběhu.

Obraz jízdy vlaku po kolejích se tudíž přesmykl od představy, že směřování osudu nelze nijak ovlivnit, k vizi, že lze pouze buď nedojet a naprosto selhat, nebo dojet a zcela zvítězit. Nemám tedy potíže s tím, že Sarah Brooksová vyjádřila touhu, která by v doslovném provedení zřejmě byla zhoubná. Je-li v tom obsažena nějaká generační výpověď, vlastně by mi to dokonce přišlo jako výborná zpráva, protože by to významně přesahovalo nímání se v uměle vytvářených sociálních problémech, které v posledních letech obvykle vídáme. Místo, kde si autorka příliš usnadňuje práci, vidím jinde: i kdybychom se oprostili od doslovnosti, brali její vizi metaforicky a předpokládali, že vyjadřuje dobré a správné směřování naší budoucnosti – což jako čtenář ochotně udělám –, myslím si, že zásadně podceňuje sílu setrvačnosti současného stavu. Střet mezi starým a novým je chvíle, kdy už nelze odsouvat otázku, jak věci „technicky“ fungují.

Kniha tento neuzavřený rozpor do určité míry reflektuje. „První měsíce jsou v mých vzpomínkách jen vírem ohromení, hrůzy a údivu, přesvědčení, že nás zastaví, a stejného přesvědčení, že jsme nezastavitelní.“ (str. 377) A o kousek dále: „Necháme vás, abyste našli způsoby, jak s nimi [=se změnami] žít, abyste učinili rozhodnutí, kterému cílíme všichni – odmítneme změny, budeme bojovat, prchat, nebo je přivítáme?“ (str. 378) To je dnes, myslím, už nedostatečný postoj. Kniha se při odpovědi na tuto otázku přidržuje velmi klasické odpovědi evropské tradice: Cokoli, co je schopno vytvářet vztah, je v zásadě správné. Ale opravdovou obtíž nepředstavuje to, jak vztah navázat, být to bývá ta na zajímavé události bohatší část, takže se o ní častěji píše knihy. Mnohem složitější je část následující: co si se vztahem počít, aby byl smysluplný?

Zřejmě se snažím říct, že skutečně přínosné by mi přišlo

pokračování knihy, druhý díl *Průvodce*. Jak vypadá konkrétní – byť metaforicky vyjádřený – život lidí, kteří byli u revoluce, rok poté? První kniha samotná (bez hypotetického druhého dílu) poučenějšího čtenáře neuspokojí, když v dobách nejistoty říká, že je třeba jít dále. To je samozřejmě pravda. Zdá se, že naše předchozí civilizační vize se zhroutila, a řešením určitě není zůstat stát na místě, jak dnes v rozličných podobách tvrdí propagátoři nerůstu. Ale po zhroutilí vize jen zřídka nastává její restaurace, takže ani nestačí vědět, že jsme na špatném místě a máme se vrátit, jak mám sklon si myslet já (a snad i další lidé formovaní podobnými knihami). Nadějí bývá šťastný vývoj nové vize. Není asi zvlášť rozumné si myslet, že by nám ji mohla fantastická literatura přímo ukázat: sci-fi nebývá v odhadování budoucnosti nijak nadprůměrně výjimečná. Ale snad by mohla vytvářet jakési „naladění“ pro její rozpoznání.

Myslím, že posledním, kdo se o něco podobného opravdu pokoušel, byl J. G. Ballard – alespoň jsem tak jeho knihy v 90. letech, kdy jsem se s nimi seznamoval, vnímal. Ale optimismus devadesátých let nás příliš ukolébal, myslili jsme si, že správnou budoucnost není třeba hledat, že nastane samovolně. Fantastická literatura se více soustředila na svoji zábavnější epickou složku – a těžko jsme to mohli jako čtenáři neoceňovat. Ale když se nakonec budoucnost vydala jiným směrem, než jaký metaforicky zkoumal kyberpunk a J. G. Ballard, zůstali jsme bezradní, odkázaní v nejlepších případech na ojedinělé kritické a skeptické extrapolace současného stavu – pravdivé, ale nepřínosné.

Průvodce obezřetného cestovatele Pustinami je v řadě ohledů naivní – a v některých ohledech i směšná – kniha. Ale připomíná nám, a to s nečekanou naléhavostí, že má-li fantastická literatura překročit hranice běžné žánrové beletrie, nesmí se zcela vzdát Ballardova programu spekulativního výzkumu našeho *vnitřního prostoru*. Protože i v době, kdy máme k dispozici vědu, která je založena skladebně na měření a pokusech, stále si vztah k *vnějšmu prostoru* vytváříme hlavně prostřednictvím naší myslí, jejíž fungování je mnohem spíše založeno na podmanivosti metafor. I kdyby Sarah Brooksová pokračování svého románu nenapsala, přišel mi dostatečně podnětný, aby snad někoho ponoukl zkoušet hledat nové a lepší metafory pro naši situaci, kterou docela působivě zobrazila. Fantastika je žánr, který nám velmi dobře umožňuje zkoumat metafory nanečisto. A je mnohem lepší připravit si jejím prostřednictvím v myslí prostor, který utvářejí metafory, které obstály v našem vlastním dramatickém zkoumání, než si do ní nechat vnutit náhodné cizí metafory z okolního prostředí.

Jiří Grunt

Odposlechnuto

Měli bychom se držet toho, co dělají Němci. Jsou chytřejší než my a co lidská paměť sahá, nikdy v historii neudělali žádnou politickou nebo strategickou chybu.

Pavel Kohout

Nedávno jsme si připomněli podpis paktu Molotov-Ribbentrop. Jedné z mála dohod, kterou Kreml neporušil. A to jen proto, že ho nacistické Německo předběhlo.

Marek Ženišek

Umění a umělá inteligence

Kreslíř a spisovatel Adolf Hoffmeister nemá s umělou inteligencí přímo nic společného. Zemřel v roce 1973. Tehdy nebylo o nějaké AI potuchy.

V těchto dnech vyšly jeho *Nenapsané paměti*, objemná sbírka textů a obrázků. Voni první republikou, dvacátými a třicátými léty, kdy se Adolf Hoffmeister zapojil do tehdejšího, někdy bouřlivého, kulturního života Evropy a ze všech svých nemalých sil pomáhal české kultuře pořádně roztáhnout křídla.

Měl jsem tu čest a potěšení ho poznávat docela zblízka. Však mě taky pozvali ke křtu knihy, o které jsem se zmínil. Byl to umělec s otevřenou duší. Miloval experimenty. Na uměleckoprůmyslové škole se zabýval kresleným filmem. Byl bravurní kreslíř, ale to mu nestačilo.

Vytvářel snové koláže. Ilustroval tak *Alenku v zemi divů* a další díla. Jak by se dával na dnešní výtvarné pokusy s umělou inteligencí?

Hned vysvětlím, proč si kladu tuto otázku. Hoffmeister na konci padesátých let sestavil antologii západních, převážně amerických povídek sci-fi. Už to bylo tehdy – ale i na desítky let potom – nevídané. Pro ilustrování oslovil tehdejší avantgardu. Josef Istler, Ota Janeček, Mikuláš Medek, Zdeněk Seydl, Zdeněk Sklenář – nemohu vyjmenovat všechny.

Vznikla kniha, která se jmenuje *Labyrint*, a dodnes platí, že je to knižní klenot významem překračující vymezený prostor sci-fi literatury. Načež uplyne pětadesát a více let a dva odvažlivci, protagonisté revue *Živel*, si usmyslí vydat sborník prací zralých i začínajících sci-fi autorů, a že to bude sborník s Hoffmeisterovým *Labyrintem* srovnatelný.

Kniha vyšla. Jmenuje se *Uvař raka!*, odvažlivci jsou známi pod uměleckými jmény Morten a Longin. Nu a co ilustrace, kde zůstal Istler, kde je Medek? Když jsem se dozvěděl, že knihu doprovází Morten, občanským jménem Petr Krejzek, a že to bude generováno umělou inteligencí, řekl jsem si, no potěš nás pámbu.

Ony ty AI obrázky bývají na jedno brdo, odvozená nuda, rád tomu říkám „legalizovaný plagiát“. Jenže Morten ukázal, že to jde. Že AI je výtvarný nástroj jako každý jiný. Nad sériografií se taky nejdřív ohroval nos. Sítotisk! To je dobré leda tak na popisování beden s bačkorami. Nu a pak přišel Andy Warhol.

Prohlížím knihu a myslím na profesora Adolfa Hoffmeistera, jak by si hřbetem ukazováku hladil knír a pak by se napil homeopaticky ředěné whisky. Myslím, že by zálibně pokýval hlavou. Když se to dá použít k tvorbě, proč to zavrhnout? Věřím, že se v tomto ohledu dočkáme ještě mnoho zajímavého.

Ondřej Neff / ČRo Plus

Autor je vydavatel internetového deníku Neviditelný pes

Když jsem dočetl Ondřejův fejeton, vzpomněl jsem si na nedávnou anketu *Nejkrásnější česká kniha století*, kterou vyhlásil Památník národního písemnictví a Projekt Identita. *Labyrint* se nedostal mezi vyhlášených prvních deset, nenašel jsem ho ani v neoficiální třicítce. Sciřisté zase zaspali (nebo byli přehlasováni typografy a designéry).

ZR

● PSANÍ: King je král

Zesměšnil bych se, kdybych se vám pokoušel představovat Stephena Kinga. Ano, jsou lidé, kteří **nevědí**, kdo King je, a nečetli od něho ani řádku (jakkoli pravděpodobně viděli aspoň jeden film podle jeho románů natočený), ale ti pravděpodobně nečtou *Digineff*. Chci se teď zastavit nad jeho mimořádnou knihou **Memoáry o řemesle – O psaní**.

V názvu je řečeno vše. Půlka obsahu je věnována jeho životu, těm temným, průserovým stránkám. Nedočteme se, jaký je to pocit být autor vydávaný po celém světě v úhrnu milionů výtisků. Je to skvěle napsané, ale soustředím se na část **O psaní**.

Poprvé jsem četl knihu už před lety. Zajímal mě, co o psaní napíše Mistr Kingova formátu. Už tehdy mě zaujala teze, ke které se vrací. Dá se vyjádřit nějak takto:

Zaveďte hrdinu do maléru a pozorujte, jak se z něho vybábá.

Pokládal jsem to – a stále pokládám – za zásadně důležitý princip. Vzpomeňme, kde všude funguje: Robinson ztroskotá na ostrově. D'Artagnan cestou do Paříže přijde o doporučující dopis a zaplete se s mušketýry. Vichřice odnese balón až na Tajupný ostrov. Anebo, často připomínám: Řehoř Simsa se probudí jako obrovský šváb.

Tohle „uvrzení do maléru“ netřeba brát doslova. Nemusí jít zrovna o malér typu ztroskotání. Chce se tím říct, že příběh má začít *rozehrávkou*, uvedením do situace. Je to rozdání karet. Je to rozestavení mužstev na fotbalovém hřišti. Něco se stane. Vybuchne atomová bomba. Maruška spatřila Pepička. Od té chvíle jede příběh.

Z praxe lektora a porotce literárních prací znám opačný přístup.

Autor navodí atmosféru, čaruje se slovy, ukazuje mlhy na blatech a hru světél v mracích, načež story vrcholí: a **vybuchla atomová bomba**. Přiletí Mimoszemšťané. Zjistí, že je mrtvej a jeho život se mu zdál. Čáry máry fuk, senzační odhalení. Autor počítá s tím, že ohromující překvapení je něco jako odškodnění za to, že po dobu čtyř iks odstavců a často desítek stran vodil čtenáře za nos.

V této souvislosti ale podotknu, že sám King je autor sáhodlouhých románů, především hororů. V tomto žánru bývá zvykem začít atmosférou. Připomenu klasiku, *Zánik domu Usheerů*. Poe začíná:

Po celý kalný, ponurý podzimní den, v němž se neozval jediný hlásek, v němž tísnivé mraky visely z nízké oblohy, projížděl jsem zcela sám na koni... A tak dál, až ke... zkáze domu Usheerů. U Kinga bývá vstupní malér taky zabalen do mračen slov. Připomenu ale jako příklad **filmové zpracování** románu *Christina*. Carpenter začíná hned na výrobní lince, na které je vražedné auto vyrobeno a auto už tam zabíjí. Takže když Arnie vrak auta koupí, je jasné, do jakého maléru padl. Btw., Josef Nesvadba

byl do smrti přesvědčen, že mu King nápad vražedného auta ukradl.

Vraťme se k tezi **Zaveďte hrdinu do maléru a pozorujte, jak se z něho vybábá**. Ono to vypadá, jako že autor stojí opodál a pozoruje. To je důležité. King na mnoha místech knihy *O psaní* mluví

s kritickým odstupem o *zápletce*. Zápletka že je pitomost? Budete nad tím kroutit hlavou. Vždyť přece King je mistr důmyslných zápletek. Kdyby zavítal do Prahy na besedu, bylo by dobré se ho na to zeptat.

Myslím, že „zápletkou“ má na mysli krkolomné konstrukce, kdy autor mává nemilosrdně hrdinou ze strany na stranu bez ohledu na logiku a lidskou přirozenost. Na lidskou přirozenost King hodně dbá. To „vybábání“, to je v jeho pojetí řetěz rozhodnutí a činů odpovídajících nastavené přirozené povaze hrdiny. Autor musí čtenáře přesvědčit, že postava jedná jak jedná nikoli proto, že ji k tomu autor nutí. Čtenář musí vnitřně cítit, že člověk takového daného typu by se takto zachoval.

Pak ovšem se od autora žádají dvě věci: především musí **znát lidské typy** a jejich jednání a musí umět je uvěřitelně, ba přesvědčivě prezentovat v ploše příběhu.

O Kingovi podruhé

V předchozím jsem rozjel přemýšlení nad Kingovými **Memoáry o řemesle – O psaní**. Rozebíral jsem tezi **Zaveďte hrdinu do maléru a pozorujte, jak se z něho vybábá**. Končil jsem takto:

Od autora žádají dvě věci: především musí **znát lidské typy** a jejich jednání a musí umět je uvěřitelně, ba přesvědčivě prezentovat v ploše příběhu. Tím se myslí, že postavy mají (musí) být životné, jejich reakce motivované a přesvědčivé, pak bude hrdina opravdu procházet mezi skalisky, aniž ho autor honil krkolomnými konstrukcemi vycucanými z palce.

K té znalosti typů se chci vrátit příště (ano, bude minimálně třetí pokračování). Dnes se chci zastavit u zdánlivě nepodstatného detailu. Na jednom místě se King zmiňuje (teď to nedokážu najít, možná později najdu a doplním, to je výhoda internetového psaní, že se výsledek dá libovolně upravovat)... takže znova, King se zmiňuje, že literatura je telepatie. Když jsem před lety četl jeho knihu poprvé, asi ta zmínka ve mně nerezonovala, ale teď hodně zazvonila.

King naznačuje, že mezi autorem a čtenářem je vazba, jakási komunikace. Sám jsem si časem vytvořil jiný obraz, myslím ale, že jde o totéž. Říkám, že to, co píšou, tedy text, ať je to povídka nebo novela či román, že to je něco jako **noty** a čtenář je muzikant. Čte ty noty a v jeho myslí vzniká **interpretace toho, co se autor snažil do textu vložit**.

Zastavte se u toho, je to důležité. Čtením textu **interpretujete autorův záměr**. Při psaní má každý autor o svém záměru jasno. Má ho v hlavě, mydlí do klávesnice, písmena skáčou a skládají

se do slov a vět a odstavců. Autor má pocit, že svůj záměr zachytil a že je čtenář povinen ho z textu odhalit a vzít za svůj. Někdy to funguje. Někdy, ale ne vždycky – dokonce málo kdy.

Jak to myslím, uvedu na příkladu.

Tricet let jsem se zabýval fotografií, po technické i tvůrčí stránce. Hodnotil jsem fotky. Přišel autor, ukázal fotku. Je to nuda, povídám. Nuda o ničem. Jak to, o ničem? ohradil se autor. Vidíte tedy toho člověka, to jeho gesto a ten výraz? To je přece drama.

A ukázal na pidipostavu někde v rohu.

Fotograf **byl u toho**, prožil emoci, dokáže si ji zpětně vybavit, takže předpokládá, že jeho fotka má magickou sílu a vyvolá stejnou emoci v divákovi. Jenže tak to nefunguje. Taky fotografie jsou *noty*. Je to impuls, aby v naší mysli nastal proces a ten vyústil do emoce.

Chápete ten přírůbek? Autor fotografie ví, že je na ní drama. Autor textu je taky vševědoucí a cítí do hloubky. Do čtenářovy mysli ale nemůže zasáhnout přímo. King používá slovo *telepatie*, ale dělá to s velkou mírou nadsázky. Chce tím říct, že text *by měl* působit jako telepatie.

Jak to udělat, aby *působil* ... telepaticky nebo jako partitura? O tom pojednává mnoho kapitol jeho skvělé knihy a k některým momentům se tady vrátím. Ale dnes uzavřu tím, že text je *telepatie* (říká King) nebo *notový záznam* (říkám já) s cílem pomoci čtenáři vytvořit v mysli obraz příběhu se všemi emocemi, jaké se do něho vejdou.

O Kingovi potřeby

Sedíme nad knihou Stephena Kinga *O psaní*. Posledně jsem tu připomínal jeho tezi, že *psaní je telepatie*. Já tomu říkám, že to jsou *noty*, tedy partitura. Něco je napsané, vy to čtete... a musí to být napsané tak, aby **příběh vznikl ve vaší mysli**. Když se to stane, nastane ta *telepatie*, jak tomu říká King.

Napadne vás, jestli se to dá naučit. Myslím, že do určité míry ano. Jako příklad uvedu *jazyk*. Když je nemluvný, šroubovaný, žádná telepatie nenastane. O jazyce se King mnohokrát zmiňuje a určitě se k němu vrátím. Dnes ale se chci zmínit o něčem, co King umí a co v sobě má a co se naučit prostě nedá.

On sám to nezdůrazňuje, ale dává to mockrát najevo na každé stránce. Má fenomenální paměť a pronikavý postřeh

a navíc, dokáže zaznamenat podstatné, oddělit to od nepodstatného, zapamatovat si to a vhodně to uplatnit. Musíte to v sobě mít. Vím o sobě, že to nemám, a to je zásadní limit pro kvalitu všeho, co jsem napsal nebo ještě napíšu.

Je to dar, dar umět vnímat lidi, chápat je a vtiskat si vzorce jejich chování do paměti.

V každém tvůrčím kurzu vám řeknou: když stavíte figuru, představte si někoho konkrétního. On je jako... soused odnaproti. V pořádku, soused odnaproti může být prototyp vaší postavy. Ale v povídce je víc postav (krátká tři, delší pět, doporučuji lichý počet). Co ale v další povídce? V desáté? Padesáté? Máte zásobník postav? Žijí ve vás? Pohybujete se mezi lidmi a seznam průběžně doplňujete? Všimáte si jejich charakteristických rysů? A ještě hůř: **poznáte**, co je charakteristický rys?

King i ve své knize *O psaní* doslova marnotratně vykresluje figury a situace a na malé ploše nám ožívají... telepaticky, anebo rozeznávají tóny podle partitury. Netvrdím, že je jedinečný. Budu ale tvrdit, že to umí každý dobrý autor, kterého čtete, znáte a milujete.

Co máme dělat my, co to neumíme, nejsme Bohumil Hrabal nebo Jaroslav Hašek?

Je třeba se aspoň snažit.

Nestačí napsat „pan Novák se choval zbrkle“. To žádnou telepatii nevyvolá, žádný tón nezazní. Když ale popíšete, že si dal mezi rty cigaretu filtrem ven a při zapalování dvakrát zlomil sirku, bude to o něčem jiném, že?

Shodně se tedy na závěru, že je **nepřipustné** figuru vykreslit charakterizujícím popisem, tedy přilepením nálepky, a naopak je **nutné** určující vlastnosti znázornit akcí. Navíc to musí být věrohodné.

Honoré de Balzac dokázal lidské typy vykreslit v **akci** tak věrohodně, až je to někdy nepříjemné: napadne vás, že někdo jako on vám taky takhle vidí až do žaludku a čte, co je v koutě mysli. To dnes neumí vůbec nikdo, nevím proč. Autoři mají zásobárnu lidských typů a každý je charakterizován samoznakem. Čím přesvědčivější a přirozenější (je to totéž) samoznak jsou, tím snadněji ke kingovské **telepatii** dochází.

Opakuji, jak on to umí, se naučit nedá, pokud to ve vás není. Je ale dobře o tom vědět a aspoň se o to snažit.

Ondřej Neff / neff.cz

Jára Cimrman a progresivní levice

Zeptal jsem se dnes Groka: „*Všiml si již někdo podobnosti pojmu „levicový pól“ a hry Járy Cimrmána „Dobyť severního pólu“? Podobnosti v tom, že když se ze severního pólu vydáte kterýmkoli směrem, jdete na jih, a když se z pozic progresivní levice jakkoli odchýlíte, řeknou o vás, že směřujete k fašismu, pokud už tedy fašistou dávno nejste?“*

Grok mě pochválil: „*Ano, to je vtipná a trefná paralela!*“

A nikoho jiného nejmenoval, tak na to asi mám © :-)

Samozřejmě vím, že ta paralela trochu kulhá, sugeruje představu, že progresivní pozice je pevně daná, zatímco se tato trvale vzdaluje zdravému rozumu a jakékoli prospěšnosti, ale představme si, že na onom pólu je ještě vztyčený stožár, po kterém ti nejsnazšíjší šplhají vzhůru (pro granty :-).

Dnes mě vůbec napadají samé rouhačské myšlenky, znáte tu jak jedou Stalin, Chruščov a Brežněv vlakem? Vzpoměl jsem si na ni při referátu o rok staré Draghiho zprávě a o stavu *skutek-utek* vzhledem k nápravě, o nějaké změně směru k rozumu ani nemluvě:

Stalin, Chruščov a Brežněv jedou vlakem, který zůstane trčet v polích. Stalin nechá zastřelit strojvůdce, vlak stojí dál. Chruščov strojvůdce rehabilituje, ale vlak se ani nehne. Nakonec vstane Brežněv, zatáhne záclonky a pravi: „Soudruzi, buďme dělat, jako že jedeme.“

Na jedné straně si můžeme lebedit, že jsme humánně začali hned tou třetí, Brežněvovskou etapou, ale co když to jen probíhá opačným směrem?

Grob

MASO je film, ne žrádlo

Studenti z Centra audiovizuálních studií FAMU v letošním roce připravují absolventský film *Maso*. Půjde o hranou adaptaci stejnojmenné novely od autora českého undergroundu Martina Harníčka. Kniha původně vyšla v exilu (1980), u nás vyšla až počátkem 90. let.

Děj se odehrává v dystopickém světě Města, kde platí brutální pravidla a jedinou potravou je lidské maso. Bezejmenný antihrdina se pokouší uniknout nekonečnému koloběhu násilí. Na své cestě se dostane do vegetariánské vesnice, naprostému protikladu města, ale jeho vrozené pudy zde narazí na nepochopitelnou lidskost a úplně jiný žebříček hodnot. Po vraždě jednoho ze svých zachránců ho vesničané vykážou zpět do Města, ale tam na něj čeká jen smrt.

Filmové zpracování si klade za cíl prozkoumat uvažování jedince a jeho proměnu v hororovém světě plném nespravedlnosti a hnusu. Půjde o dystopický horor zobrazující konflikt masožravého města a vegetariánské vesnice očima člověka, který v tomto světě procítá s touhou po změně, i když je na ni příliš pozdě.

Hybateli projektu jsou režisér David Šourek (DŠ) a producent Vilém Dojiva (VD), který s projektem zvítězil v soutěži magisterských projektů na letošním ročníku festivalu FAMU-fest. Právě jim jsme položili několik otázek.

Kdy jste poprvé četli Harníčkovu *Maso* a jak jste se o něm dozvěděli? Je to už 34 let od prvního oficiálního vydání. Je to pro dnešní generaci nějak uchopitelné, čím vás zaujalo?

DŠ: K té knize jsem se dostal skrze mého otce, který mi ji dal, když mi bylo 18 nebo 19.

A které vydání? To exilové, nebo to první porevoluční, useknuté sekýrou?

DŠ: Ne, bylo to až to třetí, od Matěje, protože můj táta dělal v nakladatelství Maťa. Tak jsem se dostal ke knížce, přišla mi zajímavá a líbilo se mi taky, jak je rychlá a krátká. A bavilo mě i to poselství, který v té knize bylo.

A to je jaké poselství?

DŠ: No to já nevím, jaký je.

VD: Jaký je pro tebe?

DŠ: Jde to vnímat jako jasná kritika nějakého systému, nějakého zkurveného režimu. Je to jako zajímavá vtipná alegorie na ten systém a jak tady byl nastavený, což mi přišlo fajn. Jako výpověď mladého člověka, kterej nad tím kriticky uvažoval. Zároveň to jde vnímat taky jako nějaké vegetariánské mani-fest, což mi přijde jako docela zábavný pohled.

VD: Což je zajímavý, protože když jsme se s Harníčkem bavili, tak on řekl, že to pro něho není vůbec důležité, jestli je tam maso a vegetariáni. Prostě jenom potřeboval nějak odlišit ty dva světy.

DŠ: Ale zároveň pak říkal, že si myslí, že by člověk maso jíst neměl, ale že se mu to 72 let nedaří. Že chce být vegetarián, ale nejde to, nějak to ještě nezvládnul. Asi je na to moc člověk, aby to zvládl.

Takže jste mluvili s autorem, to byla moje další otázka. Jestli jste se s ním potkali a jestli s ním nějak spolupracujete.

VD: S autorem jsme se potkali. Bylo trochu komplikovaný ho najít, páč se prakticky slehla zem, takže jsme ho našli přes francouzského nakladatele, protože mu to vyšlo francouzsky minulý rok. Bydlí kousek za Prahou v takovém dost šiléném baráku se dvěma velkými psy a mladou přítelkyní.

No a jeho názor na adaptaci?

VD: No tak ta ještě není.

Ok, jak moc se tedy držíte knižní předlohy, případně jak ji upravujete?

VD: Jeho návrh na adaptaci byl takovej, že nám řekl: „Dělejte si s tím, co chcete. Kdyby vás napadlo třeba tam něco změnit, tak to klidně změňte.“ A poslal nám nějaký věci, který do té knížky nestihl dát, nebo nedal a...

DŠ: Který byly vlastně jenom násilný a brutální.

VD: Který byly fakt jako... no, nedali jsme je tam.

DŠ: No ale samozřejmě se naše verze rozjíždí od originálu, ať už nějakou redukcí nebo nějakým přidáváním jiného materiálu. Ale nerozjíždí se to v nějaké velké míře, je to adaptace, což vždycky bude adaptováno.

To se dostáváme k otázce, jak moc se od knižní předlohy vzdalujete. A jestli je možné *Maso* natočit tak, aby ho pochopil současný mladý a citlivý, nebo přecitlivělý, divák.

VD: Jo, k tomu mám co říct, protože si myslím, že to je prostě blbost, že je dnešní divák přecitlivělý, tak to není. Mladí lidé nejsou vůbec v ničem jiní než mladí lidé před 20, 30, 40 lety.

DŠ: No, jsou, že jo. Dřív byli daleko citlivější vůči tomu, co bylo v kinematografii. Dřív tady lidi třeba, přesně, kvůli režimu, nebyli zvyklí na spoustu nějakých filmů, který byly jinde a tudíž byli citlivější, když je pak viděli.

VD: No, plus mi přijde, že jakmile dneska máš osobu jiný barvy pleti ve filmu, tak nám je to jedno. Herec jako herec. Ale člověk nad padesát se z toho může posrat, protože prostě „v mém filmu je...“

DŠ: Protože zná jenom Sandokana.

VD: Protože zná jenom Sandokana, přesně tak. A Vinnetoua, kterýho hraje Pierre Brice, bílej jak stěna. Nebo jakmile se ve filmu líbají dva muži, tak je to problém pro starý lidi.

Tady je to myšlený přesně obráceně. Tady je to myšleno tak, že...

VD: No a my s tím nesouhlasíme.

DŠ: Já si to nemyslím, no. Já si myslím, že dneska člověk, když je mu osm, tak vidí na internetu, jak někdo někoho rozřeže na kousky.

To je možná pravda, ale ta otázka byla myšlena tak, že dneska se to hrozně přehání s takovou tou pasivní bezpečností. S tou inkluzí a s téměř věcmi.

VD: Já si nemyslím, že se to přehání. Naopak, inkluze není vůbec dost a mělo by se inkludivat ještě víc. A reprezentovat ještě víc. Je strašně moc skupin lidí, který nejsou dneska reprezento-

vaný patřičně v kinematografii a nikdy v kinematografii patřičně reprezentovaný nebyly. Bylo by super, kdyby prostě bylo víc filmů o, nevím... kolik jste viděli třeba filmů o Kurdech? Kolik jste viděli filmů o Vietnamcích, o Romech? Kolik jste viděli filmů?

Tak to jsou ale objekty ve filmu. Ale tady se bavíme o divácích. Jak očekáváte, že bude film vnímat současný divák?

VD: Docela dobře.

DŠ: Já jsem rád, když film ve mně vyvolává emoce, ať už jsou pozitivní nebo negativní. Jakmile odcházím z filmu a necítím nic, jakmile cítím jen nějakou prázdnotu nebo nějaký blbej humor, kterej tam na mě byl aplikovanej hodinu a půl, tak z toho nemám filmovej zážitek. Je pro mě důležitý, abych se u filmů buď smál, nebo brečel, nebo se bál. Bál takovým způsobem, že když odcházím z kina, tak nad tím filmem přemejšlím.

VD: Musí to být intenzivní.

DŠ: To si myslím, že je důležitý. Spousta lidí, co jsou do filmu, tak tyhle věci vyhledávají. Nějaký intenzivní filmovej zážitek, ať už je to vyprávěním, rychlostí, brutalitou, nebo jakým způsobem to vypráví.

VD: Zkrátka a dobře, mladí diváci tenhle film budou chápat úplně skvěle, páč tenhle film vyrábí mladí diváci.

Mladí tvůrci, ne?

VD: Kteří jsou zároveň diváci.

Diváci?

VD: Jo, to je ten neomarxistický princip, jak o tom mluvím...

DŠ: Slavoj Žižek.

VD: Ne, *Dopisy z vězení*. Gramsci.

DŠ: Banksy?

VD: Ne, Antonio Gramsci. Ti, kteří kulturu vyrábí, jsou zároveň ti, kteří ji konzumují, tudíž kultura sama sebe ovlivňuje.

DŠ: Ale zároveň jsou tady paraziti v tý kinematografii, kteří se neřádí a přesto vyrábějí.

VD: Což je hodně zajímavý, jak to potom vypadá, ale to už je mimo téma.

Dobře, tak potom tady máme, kdo vás podporuje, komu chcete poděkovat a kde bude film k vidění.

VD: Děkujeme za tuhle otázku.

DŠ: Chtěl bych poděkovat konopné farmě Vranč.

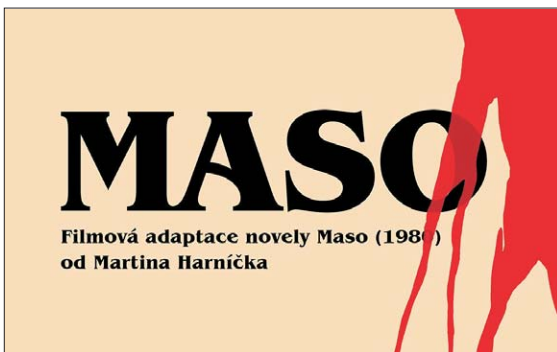
VD: Taky bychom chtěli poděkovat arcibiskupství pražskému za dřevo, které nám prodali. Chtěli bychom poděkovat mým rodičům.

DŠ: Shoutout rodiče Dojivovi.

VD: Chtěli bychom poděkovat skautům Modřice a oddílu Hvězda severu. Chtěli bychom poděkovat... á, děkuji, tady mi podávají seznam. FAMU, asociaci producentů v audiovizí, nadačnímu fondu Jiřího Menzela, firmě FOMA, mému bráchovi, mému bratranci za výrobu rekvizit, penzionu Lederer, těch lidí je a bude hrozně moc.

DŠ: Jsme fakt vděčný. Hlavně děkujeme přírodě.

VD: Chod'te do kina, chod'te na výstavy, vernisáže, kupujte si obrazy...

DŠ: Vstupenky do kina i do divadla, objevujte netradiční formy umění.

VD: Založte si kartičku do knihovny, protože na základě toho ta knihovna dostane od státu prachy, i když do ní nechodíte.

DŠ: A nejezte maso.

VD: MASO je film, ne žrádlo.

DŠ: Je to hlavně boj o peníze, protože FAMU na podporu projektů peníze nemá. Proto jsme *Maso* umístili na server **Donio.cz**, kde nás mohou případní příznivci podpořit. **ZR+RD**

Odposlechnuto

V Sovětském vězení se v jedné cele sejdou tři bývalí kolegové z továrny.

„Za co tě zavřeli?“ ptají se prvního.

„Přišel jsem do práce pozdě a sebrali mě za sabotáž. A ty?“

„Přišel jsem moc brzo, tak mě sebrali za špionáž. A co ty?“ ptají se třetího. „Neříkej, že taky za pozdě nebo brzo.“

„Já chodil přesně, až to bylo podezřelý, tak mě skřípli a našli u mě japonský digitálky z černýho trhu.“ **ELHO_CID**

Kristina Hamplová: Lover/Fighter

Dnešní knížku si zapůjčila má pí choť od pana presidenta. A když už jsme ji měli doma, též jsem si ji přečetl.

Je dost důvodů, čím mi kniha *Lover/Fighter* nebyla na první pohled úplně blízká: současná próza s tématem drog a alternativních městských životních stylů mladých a mladých dospělých, navíc s nádechem postapokalyptických příběhů. Nic z toho v knihách normálně nevyhledávám.

Tyto povrchnosti však nakonec nebyly důležité a četba *Lover/Fighter* mě velice bavila. Práh úvodní nedůvěřivosti pomáhá překonat už provedení knihy: útlý svazek s pevnou vazbou, kraťounké jedno- až čtyřstránkové kapitoly, názvy kapitol velkým neformálním písmem, uměšené kresby tuší jako ilustrace ke každé za čtyři sekci, které jsou výrazně odděleny časem, kdy se děj odehrává, a sice přesným uvedením roku (2014 – 2019 – 2023 – 2031).

Hlavní protagonistka, která děj vypráví v první osobě, sama o sobě uvádí, že se v době, kdy pracovala, živila komunikací, neboť má ke komunikaci vloh.

Osobně považuji toto dílo za mistrovskou ukázkou toho, jak někdo umí písemně vyjádřit myšlenku s přirozenou lehkostí, která je přesná a krásná, avšak čtenář si toho všimne spíš mimochodem. Úvodní kapitoly, které civilním, zdánlivě neumělým stylem popisují milostná a alkoholická dobrodružství dospívající mládeže z lepších rodin z malého města u Prahy v polovině desátých let, jsem bral jako celkem běžné zábavné vyprávění tohoto žánru; mladí lidé všech generací z různých míst psali o tom, co se dělo na večírcích pořádaných v domech (chudáků) nepřítomných rodičů.

Až někde v polovině knihy mi došlo, že tón vyprávění je vlastně psaný s obrovským odstupem a přehledem: z pozice někoho, kdo je doma ve vysoké kultuře, přestože proud pubertálních opileckých a vztahových historek klame tělem. Konkrétně to bylo ve chvílce, kdy je v textu použito najednou přirovnání z vyšší kultury, a sice k jazzu.

Odposlechnuto

J. K. Rowlingová se ohradila proti Emmě Watsonové poté, co se hvězda Harryho Pottera vyjádřila k jejich rozkolu kvůli názorům na transsexualitu.

„Ve čtrnácti jsem nebyla multimilionářkou. Při psaní knihy, která Emmu proslavila, jsem žila v chudobě. Z vlastní životní zkušenosti proto chápu, co pro ženy a dívky bez jejich privilegií znamená popírání ženských práv, na kterém se Emma tak nadšeně podílela.“

Největší ironií je, že kdyby se Emma ve svém posledním rozhovoru nerozhodla prohlásit, že mě miluje a váží si mě – což je změna kurzu, kterou, jak předpokládám, zvolila proto, že si všimla, že odsuzovat mě z plného hrdla už není tak módní jako dřív –, možná bych nikdy nebyla tak upřímná.“ JKR

Máma byla na Samka hrdá, že ty strašilky chtěl, protože to jsou zvířata pro chytré děti. Psa chce každý hlupák, ale pečovat o klacky v terárku, to chce vkus. Strašilky jsou něco jako jazz mezi domácími mazlíčky.

O kus dál je použito podobné přirovnání vizuálně krásné nemesmné rvačky dětských gangů k incenaci opery.

Od chvíle, kdy jsem si uvědomil tuto konstrukční stránku knihy, jsem se bál, aby mě ta racionální úvaha nerušila od ponoření do četby. Ale nastal opak: oddal jsem se textu, který mě vedl dovedně dál; naznačoval vážnější (a mně bližší témata), aniž by je však rozněžl. Síla vypravěčského tónu na mě působila až hypnoticky.

To jsem si říkal i v poslední kapitole, která se mi striktně vzato už moc nelíbila, protože jsem se přestal orientovat v ději. A když tam přichází postava mladého chlapce, který ve světě, který z nějakých důvodů přestává používat internet, si webový obsah tiskne na papír, už jsem začal kroutit očima, co to je za blbé klíše. Zvlášť u obrazu, kdy si ten

chlapec tiskne internetové video okénko po okénku tak, že při rychlém listování se vytištěný obrázek rozhybe. Avšak autorka mě i zde nakonec dostala, když se ukáže, že chlapec si cíleně do videa vkládal i reklamy, aby nebylo tak nudné.

Knih *Lover/Fighter* měla mnohem docela silný ohlas a vyvolala rozličné reakce. Já osobně tu knihu považuji za famózní dílo, které mě příjemně vtáhlo do četby. Nejsem literární teoretik, abych byl schopen analyzovat, jakými metodami to autorka docílila; ale coby prostý čtenář jsem intenzivně vnímal i svěží novost a současnost té knihy, což je zážitek, který žádá, ani ta nejlepší, stará kniha neposkytne.

První věta knihy: *Poznat člověka na steroidech není těžké.*

Poslední věta: *Ale jenom protože si to dovedu představit, nemusím ještě dělat vůbec nic.*

Jára Mikovec

Databáze knih: **67 %** (z 92 hodnocení)

Goodreads: **70 %** (ze 172 hodnocení)

Pustil jsem si britského stand-up komika Nicholase de Santo. Zábavný člověk, matka Italka, táta Peršan, mládí v Iránu, kde pobyl v base Revolučních gard, když ho pustili, odstěhoval se do Británie. Tam dělal pro BBC, načež dostal několik důtek za to, že se dopouští pravicových projevů, a ačkoli namítal, že půlka zaměstnanců BBC jsou v podstatě bolševici a taky to ne-skrývají, dostal padáka. Zde je ukázka, za co asi:

„Británie uznala Palestinský stát. Ale velvyslanec neposla-la, protože nikdo neví, kde Palestina začíná nebo končí, kde má hlavní město a kdo jí vládne. Velvyslanec není kam strčit.“

Uznat palestinskou státnost je něco jako uznat, že „trans žena“ je žena. Člověk to uzná, třeba ze zdvořilosti nebo ze soucitu. Ale randit s tou osobou nezačne. Není kam strčit vel-vyslanec.“

Nicholas de Santo

Tak co je s tou porodností?!

V Česku se často mluví o tom, že se rodí málo dětí. Přitom v evropském srovnání na tom nejsme nijak mimořádně špatně – zhruba uprostřed žebříčku. Přesto se uvádějí dva hlavní problémy: nízká životní úroveň (zejména dostupnost bydlení) a nepřívětivý přístup k matkám s dětmi. Jako vzor se zmiňuje Itálie, kde je přístup k matkám považován za ideální, ale přesto patří k zemím s úplně nejnižší porodností na světě. V severských státech je bydlení i sociální podpora dostupnější a vyzkoušeli i speciální pronatalistické programy – výsledky ale nepřinesly. Statisticky se ukázalo, že podobné programy selhávají. Celkově navíc platí, že nejvyšší porodnost je typická právě pro země s nízkou životní úrovní.

Pokles porodnosti přitom není žádná novinka. Už před dvěma sty lety se předpovídalo, že s klesající dětskou úmrtností se sníží i porodnost, že studující a pracující ženy budou odkládat mateřství a že se rozšíří antikoncepce. Proto se v 19. století ženám bránilo ve studiu a zakázala se i výroba bariérové antikoncepce. Od 18. století si lidé všímali i dalšího paradoxu: bohatí měli méně dětí než chudí. Stereotypní obraz šlechtice byl ten, že se snaží získat aspoň jednoho dědice, zatímco irský rolník nebo anglický dělník žil v přeplněné domácnosti s mnoha dětmi.

Už tehdy se chápalo, že tyto okolnosti jsou jen vedlejší faktory. Klíčovým momentem byla společenská norma. To je základ každého demografického jevu. Kolem Francouzské revoluce se normou do určité míry staly „volné vztahy“. Bohémští umělci hlásali „každý s každým“, běžná populace si dovolila aspoň předmanželské styky a nevěsty se často vdávaly těhotné. Období uvolnění morálky však netrvalo dlouho – ideologicky se spojilo s „chaotickými časy revoluce“ a po uklidnění se obnovila přísnější pravidla. Byla to ale důležitá lekce: ukázalo se, jak rychle se nový mrav může rozšířit.

Žádný „miminkový výbuch“ to nebyl

Pokles plodnosti probíhal plíživě. V 19. století natalita v Evropě klesala a trend pokračoval i ve 20. století. Období „Husákových dětí“ se dnes označuje za babyboom, ale ve srovnání s 19. stoletím byla i tehdy porodnost nízká. Rozdíl spočíval v tom, že téměř každá žena měla aspoň jedno nebo dvě děti – na rozdíl od 19. století, kdy mnoho lidí zůstávalo bezdětných a celková čísla táhly nahoru rodiny s více než pěti, někdy i deseti dětmi. V porovnání s 19. stoletím byla tedy plodnost ve 20. století méně než poloviční, ale díky normě působila vysoko. Za Husáka se totiž podařilo (uměle) nastavit normu: dvě děti na rodinu. I já to ještě jako dítě zažila – jedináček byl tehdy výjimkou. Dnes už je to přesně naopak: jedno dítě nebo žádné je naprosto běžné.

Moje generace má dětí málo i proto, že nás je samo o sobě méně než generace Husákových dětí. A navíc jsme od mládí vyrůstali v atmosféře, kde bylo těhotenství vykreslováno jako osobní katastrofa. Ve školách se promítala odrazující videa z po-

rodcích, odborníci přednášeli o antikoncepci, sexuální výchova se soustředila hlavně na to, jak „nepočít“. I popkultura to potvrzovala: oblíbeným motivem byla uplakaná puberťačka, která si dělá těhotenský test – a obrovská úleva, že je negativní. Poselství bylo jasné: dítě je problém. Do toho se přidávaly zprávy o přelidnění planety a varování rodičů typu „až budeš mít děti, pochopíš, jak je to těžké“. Ani stížnosti maminek na nepřívětivý přístup okolí k matkám s dětmi nepůsobily motivačně.

Norma – náš vzor

Normy se šíří rychle a lidé se jim přizpůsobují. Když je v zemi běžné mít šest dětí, většina jich tolik mít bude. Když je běžné nemít žádné, přizpůsobí se tomu také. Peníze, kariéra nebo dětské koutky jsou až na druhém místě.

Jak tedy zvýšit porodnost v Česku? Reálně těžko. Musela by se změnit norma v celé Evropě, protože státy se navzájem ovlivňují, a trend je spíše opačný. Národní programy proto příliš smysl nemají.

Smysl naopak má připravit důchodový systém na realitu nízké porodnosti. Je iluzí spoléhat na růst populace, když už stovky let vidíme, že počet narozených klesá.

Reforma je nezbytná. A čím dřív, tím lépe.

Marie Michlová

Odposlechnuto

Nethrá mi žily, že Okamura dostal funkci, celou dobu tvrdím, že můžeme být vděční, že tady v Kocourkově vede krajní pravici on a ne někdo, kdo tomu skutečně věří.

Jakub Horák

My novináři jsme měštití liberálové, a proto jsme po volbách všem překvapení, jak ty volby dopadly. Jindřich Šídlo

Až vám nějaký akademik zase bude tvrdit, jak důležitá je diverzita, zeptejte se, kolik republikánů u nich mají na katedře sociologie.

Thomas Sowell (1998)

Christian Quaeitzsch: Wallhalla (úřední průvodce)

Cestuji bohužel pramálo. Ale když už, snažím se vždycky odvézt si jako suvenýr pěknou turistickou příručku: ideálně samozřejmě ne příliš drahou a taky s přiměřeným množstvím písmenek, protože tlustospisy mi tu pak leží doma a nikdy je už nepřečtu.

V této souvislosti vzdávám hold pracovníkům německých památek, které mívají krásně napsané a obrazově vypravené katalogy a brožurky za pár peněz.

Na konci prázdnin mi rodina vymluvila mé kolenovrtné námitky a dopřáli jsme si po letech prodloužený víkend v Alpách. Snažil jsem se využít i cestu tam a zpátky: cestou tam jsme absolvovali prohlídkovou trasu fotbalového stadionu Bayernu, při návratu jsme pak v nedělním odpoledni odbočili z dálnice u Řezna. Splnil se mi tím letitý záměr podívat se na Wallhallu.

Na samotné památce mě překvapilo množství návštěvníků: parkoviště bylo plné a zaplněné bylo i okolí národní svatyně. Pokladna však neklamala: měli tam příručku za šest ojí, která má přesně tak dlouhý text a přesně tolik obrázků, kolik je potřeba.

Nad kvalitou textu se mohu jen rozplývat, protože *amtlicher Führer* důkladně přináší úplně všechny informace, které člověka napadnou, a to promyšlenou čtivou formou, kde se autor zjevně zamýšlel, co všechno nepodstatné může vypustit a jaké detaily naopak nechat, aby se čtenář bavil.

Brožurka má 208 stran malého formátu (něco mezi A5 a A6) se spoustou fotek a reprodukcí. První polovina popisuje vznik záměru vystavět Wallhallu, myšlenkový a historický kontext, výběrové řízení na projekt a vlastní výstavbu. Druhou částí je popis všech uměleckých děl zdobících budovu a vysvětlení jejich významu, zejména seznam tabulek a bust. Základ je samozřejmě historie výběru německých osobností, vznik bust a následný vývoj jejich doplňování.

I přes starogermánskou základní myšlenku je samotná Wallhalla budovou inspirovanou především vrcholně antickou architekturou: hlavním vzorem je konkrétně starý athénský Parthenon.

Smyslem stavby bylo vytvořit národní svatyni pro posmrtné ocenění největších německých osobností, a to ve formě busty umístěné do sálu. Aktuálně je v sálu 132 bust a k tomu 64 tabulek pro ty zemřelé, u nichž není známa podoba: tabulky mají většinou staří germánští a němečtí náčelníci a králové.

Národní památník je provozován jako otevřený koncept,

tzv. že k původním 102 bustám, které vybral a nechal umístit budovatel stavby, bavorský král p. Ludvík I., jsou doplňovány průběžně stále nové.

Budovu postavil pan Ludvík ze svého, a byla tedy jeho soukromým majetkem. V závěti ji odkázal Německému spolku, a nebude-li, bavorskému státu. Současně stanovil pravidla pro budoucí doplňování: moudrá se ukázala zejména povinná minimální čekací doba po smrti, původně 10 let, později prodloužená bavorským parlamentem na 20 let. Mj. i díky této karenční lhůtě přečkal památník celkem v ústraní všechny vichřice a extrémy německých moderních dějin, neboť i nacistický režim pravidla doplňování respektoval, takže za třetí říše přibyla do Wallhally jediná busta, a sice oblíbeného vůdce hudebního skladatele. Ke stému výročí otevření Wallhally, tj. na rok 1942, se původně chystalo propagandistické využití, ale pak měl režim jiné starosti a venkovský památník nechali na pokoji.

Historie vzniku Wallhally je rozkošná a přál bych si, aby se vrátili mladí Monty Python v plné síle a zpracovali ji jako film. Za napoleonských válek si začaly široké vrstvy Němců uvědomovat svou národní identitu vůči francouzským okupantům, avšak politická situace byla složitá. Například Bavorsko bylo spojencem Francie a po zrušení německé první říše tak jeho král p. Max I. Josef zajistil pro Bavorsko plnou suverenitu. Ve stejné době jeho mladý syn Ludvík tedy byl důstojníkem francouzského spojence, ale současně i romantickým německým vlastencem. V Berlíně se setkal se svým oblíbeným veřejným intelektuálem, a sice jedním švýcarským historikem. Tam se zrodila myšlenka Wallhally a princ zadal první busty pro budoucí Wallhallu.

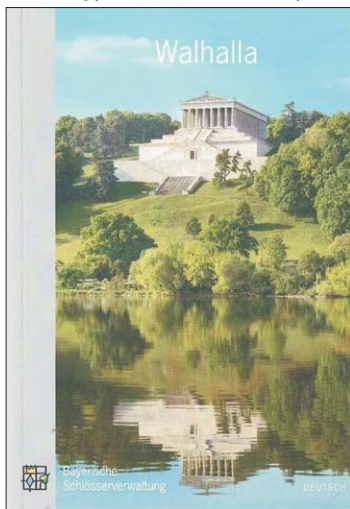
Po ruském fiasku Napoleona Bavorsko otočilo a několik dnů před bitvou u Lipska přešlo na stranu odpůrců Francie. Tak mohl bavorský následovník r. 1814 vyhlásit první architektonickou soutěž na národní pa-

mátník Wallhalla.

Diskuse a intriky kolem soutěže jsou poutavé, ale přeskočím je. Roku 1830 byl u Dunaje položen základní kámen a r. 1842 byla Wallhalla otevřena veřejnosti.

Pro zájemce o Německo je příběh Wallhally zajímavý tím, jak ukazuje vývoj německé národní myšlenky a moderní státnosti. Na počátku vidíme idealistický zápal pro vše mlhavě německé, kterému propadl i nástupník trůnu německého regionálního státu, t.č. spojence Francie proti Prusku.

Do Wallhally byly původně vybírány všechny osobnosti ně-

meckého jazyka, bez ohledu na státní hranice. Vedle Rakušanů, Švýcarů, Holanďanů a Vlámu heslo na Wikipedii uvádí i Anglosasy a Rusy.

Já jsem si při prohlídce dělal pečlivě čárky, kdykoliv ve Wallhalle bylo jméno Cimrman. Ani jednou, přátelé! Pak jsem si dělal čárky u Čechů – byť nás tedy německá Wikipedie ve výčtu zastoupených národností neuvádí. Tyto čárky jsem si udělal dvě: ve Wallhalle je jednak p. Valdštejn a druhak pomahač Habsburků maršálek Radecký.

Počítám, že p. Radecký byl asi původně etnický Čech, ale věřil bych tomu, že v dospělosti (která u něj trvala dlouho) asi pomáhal Habsburkům německy, a byl tedy asi německého jazyka. U p. Valdštejna netuším, zda existují na tuto otázku nějaké výzkumy. Ale v principu nemám problém, že mají ve Wallhalle bustu, a přeju jim to.

Wallhalla sdílela osud řady jiných podobných megalomanských projektů, a sice že myšlenka, kterou projekt reprezentoval, se při dokončení stavby již stala obsoletní.

Ve 40. letech 19. století hleděla německá veřejnost již na bavorský regionální projekt s rozpaky. Ani Prusko, coby nový německý hegemon a sjednotitel, nemělo zájem odkazovat se na podunajskou atrakci. Sjednocující se druhá říše si stavěla působivé národní památníky spíše na Rýnu, řece, která byla jasným symbolem nové maloněmecké státnosti, na rozdíl od národně nejednoznačného středoevropského Dunaje.

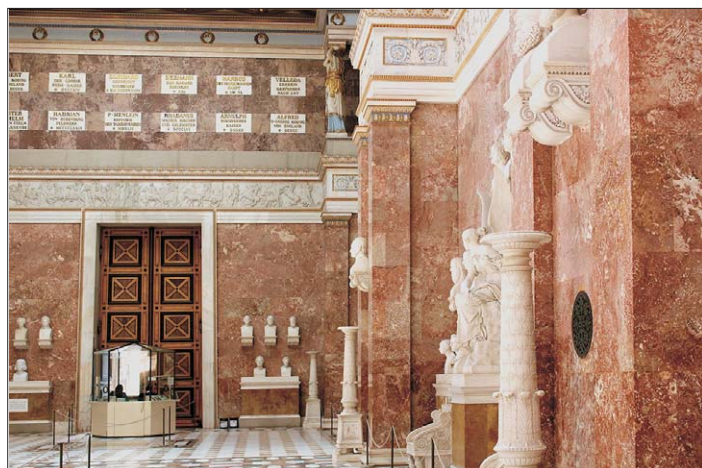
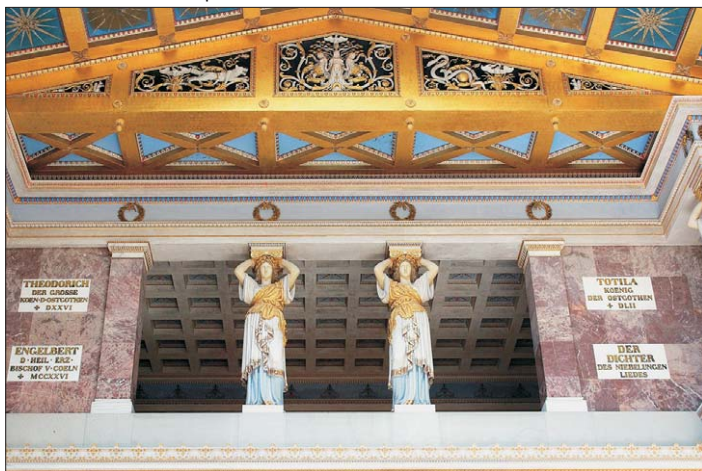
Navíc už při stavbě se panu Ludvíkovi posmíval drze rakouský ministr p. Metternich, že Wallhalla bude sbírka uřezaných hlav. V původním projektu se též počítalo, že ve spodní části bude zahlouben tzv. sál očekávání, kde měli mít bustu žijící činovníci s tím, že až by se i s odstupem po smrti potvrdila jejich velikost, byli by přesunuti do vrchního patra. P. Metternich se údajně posmíval tomu, že sál očekávání bude směšnou sbírkou aktuálních oblíbenců, čímž myšlenku bavorskému monarchovi znechutil a sál očekávání nakonec nebyl vůbec realizován.

Nicméně se stalo, že pan Metternich nikdy nebyl vybrán jako kandidát, a bustu tedy nemá.

Sám Ludvík I. byl donucen v revolučním roce 1848 k abdikaci z trůnu.

V roli aktivního národního památníku zájem o Wallhallu již brzy po otevření dosti upadl. Jen sporadicky byly doplňovány nové busty. Mezi smrtí Ludvíka I. v r. 1868 a první světovou válkou bylo přidáno jen 5 bust, z čehož jen umístění sochy samotného Ludvíka v r. 1890 a odhalení busty císaře Viléma I. roku 1898 byla provázena většími oslavami.

Většina bust byli původně vládci či vojevůdci, kteří jsou dodnes slavní. Původní sada obsahuje i současné básníky a autory, kteří byli populární v době vzniku památníku, ale dnes jsou

zcela obskurní. Od samého počátku jsou v památníku uctěny i ženy, byť ve výrazně menším počtu než muži.

Doplňování byli zčásti umělci, později čím dál více významní vědci. V úplně moderní době byly doplněny postavy protinacistického německého odboje.

Po druhé světové válce se ustálil proces doplňování tak, že bavorské ministerstvo kultury sbírá podněty od veřejnosti, ze kterých bavorská akademie věd pak vybírá a dává každých 5 až 7 let doporučení bavorské vládě, která má poslední slovo ohledně doplnění.

Brožurku (i návštěvu památky) mohu vřele doporučit.

Jára Mikovec

První věta knihy: „Krásné, krásné, Klenzi, nádherné, velkolepé, klasické a hezké, a že jsem něco už viděl...“ (Ludvík I. při otevření Wallhally, 1842).

Poslední věta: K uctění Plancka byla založena r. 1948 Společnost Maxe Plancka jakožto nástupnická organizace Společnosti císaře Viléma.

Odposlechnuto

Hakime, proč mě při sexu páli oči?

To bude od pepřového spreje, Abdule.

FB

Časem s vědou – listopad

o velkých činech vědy, techniky a medicíny

Až do počátku novověku byl mozek považován pouze za jakýsi mazlavý kryt předpokládaných mozkových komor, ve kterých se hemžili duchové neboli *pneumata*. To, co dělalo člověka člověkem, bylo odjakživa srdce.

V roce 1638 začal studovat v Oxfordu teologii sedmnáctiletý Thomas Willis. Po čtyřech letech přesedlal na medicínu. Tu sice nedostudoval, avšak pokračoval samostudiem a postupně se zaměřil na nervová onemocnění. Veden filosofii René Descartesa, Pierra Gassendiho a Thomase Hobbese chtěl mozek i nervy zkoumat jako „mechanickou věc, v níž každý může pozorovat pohyby hodin nebo stroje, může ji rozebrat na jednotlivé součástky, aby pochopil jednotlivé vlastnosti a nepochyboval o tom, že zjistí příčiny a vlastnosti daného fenoménu“.

Kolem roku 1649 spoluzakládá *Oxfordský klub experimentální filosofie*. Jeho členové, říkali si skromně *virtuosi* (mistři), se zprvu zabývali vším možným, ale časem si každý našel svoji parketu – Robert Boyle chemii, Richard Lower medicínu, Christopher Wren architekturu atd.

V roce 1660 se Willis stal na Oxfordu profesorem přírodní filosofie (přírodních věd). Ve stejné době Boyle vynalezl konzervaci mozku etanolem, po níž mozek ztuhl z konzistence másla ve vejce natvrdo a vydržel prakticky neomezenou dobu. Takže zatímco předchůdci odřezávali vrstvu po vrstvě úměrně tomu, jak mozek propadal zkáze, Willis s Lowerem ho vyjímali celý, nedotčený. Impregnace lihem jim umožnila beze spěchu jednak studovat vstupy a výstupy, jednak dělat postupné průřezy nebo sondy libovolným směrem. Přitom „téměř neuplynul den bez nějakého anatomického objevu, takže v krátké době nebylo v mozku a jeho příslušenství v lebce nic, co by nebylo prostě a jasně zjištěno, pochopeno a podrobně pozorováno“. Wren pořídil nádherné ilustrace, které mozek prezentují jako jemný a složitý, ale svým způsobem i krásný orgán.

Následně Willis vše objevené sloučil v celek, který nazýval *nervová doktrína* neboli *neurologie*. V roce 1664 vydal knihu *Cerebri anatome: cui accessit nervorum descriptio et usus* (Anatomie mozku, k níž přidáno popsání a používání nervů). Bude se z ní učit více než 150 let.

Zatímco staří anatomové rozlišovali u mozku pouze dvě základní části – šedou zevní kůru a bílou vnitřní „dřeň“, Willis v jeho hloubi našel ještě oblasti šedé hmoty charakteristické proužkovitým uspořádáním. Nazval ji *corpus striatum* – žíhané těleso (slouží jako jakási spojová centrála nervů).

Na spodině mozku objevil propojení všech čtyř přírodních tepen, jehož účelem je jistit zásobování mozku v případě poškození některé z nich. Dnes se jmenuje *circulus Willisii*.

Dále ukázal, že tepny se větví do stále jemnějších větévek rozbíhajících se po celém objemu mozku, přičemž každá jeho oblast má své vlastní zásobování. Spatřoval v tom důkaz, že mozek je tvořen různými částmi, z nichž každá vykonává jinou činnost.

Stopoval rovněž mozkové nervy vystupující otvory po stranách lebky a putující do jazyka, do hrtanu, rtů, zubů a tváří.

Jedna nervová síť obepíná střeva a spouští v nich peristaltiku, jiná propojuje rty a pohlavní orgány... Sledoval bloudivý nerv i jemný vějíř jeho vláken obepínající srdce a bránici.

A jak mozek funguje? Podle Willise existuje jakási „šťáva“ tekoucí nervovými vlákny od mozku dolů do těla. Animální duchové jezdí na této tekutině jako vlnky. Duchové nepohybují svaly vlastní silou, spíše přenášejí příkazy z mozku svalům, které na ně odpovídají nepatrnými explozemi, z nichž každá přispívá ke svalovému stahu. A stejně jako mozek vysílá duchy do srdce a dalších orgánů, snímají nervy signály z vnějšího světa a vysílají jimi vytvořené duchy zpátky do mozku, odkud se tyto signály buď rovnou „odrazí“ zpátky na periférii (první použití termínu *reflex*), nebo se dále zpracují v mozkové kůře, která je sídlem vyšších duševních schopností. Pokud duchové působí na kůru silněji a déle, mohou ji ovlivnit trvale, čímž vznikne paměť. Duchové v mozkové kůře jsou podkladem představivosti, touhy a dokonce i myšlení. Závit mozku pak „slouží inteligenci a různým dalším a rozmanitým funkcím vyšších duševních schopností“, proto má člověk mozek výrazně nejzvrásněnější.

Zatímco zvířata mají smrtelné hmotné duše zahrnující jejich mozky a nervy, člověk, „je požehnan jak hmotnou, tak nehmotnou duší“. První duši Willis nazývá *senzitivní*, druhou *racionální*. Tu Bůh stvoří a vloží do mozku dítěte v děloze. Racionální duše kontroluje senzitivní duši, která zvládá většinu životních dějů sama. Protože nemá fyzickou podstatu, nezná smrt.

Mozek sám je však pouhý orgán a může se stát obětí choroby. Jestliže onemocní příliš, může se trvale poškodit i racionální duše. Ta pak místo s realistickými vjemy operuje s divokými fantaziemi. Šílenství mění mírumilovný proud animálních duchů na „přívál vod bičovaných bouří“.

V pětácti letech se *první neurolog* Thomas Willis stal nejznámějším lékařem Anglie. Povýšení do šlechtického stavu odmítl a stejně jako dříve každé dopoledne ve svém domě zdarma léčil chudé.

V následujících letech napsal knihu *Dvě rozpravy o duši zvířat*, neúplnější přehled psychiatrie od časů antiky. Během práce na další knize, *Racionální terapii*, chytil zápal plic a 11. listopadu 1675 čtyřiapadesátiletý zemřel. **František Houdek**

Odposlechnuto

Měsíc po stvoření Evy přijde Hospodin za Adamem a ptá se, jak je spokojen. Adam spustí proud stížností, že tohleto a támhleto ... Hospodin jej trpělivě vyslechne a pak říká: Adame, když vyjdeš touto branou z Ráje, tak tam takhle vlevo roste chmel. A kousek za ním je políčko s ječmenem. Víc pro tebe udělat nemůžu ... **LONESTAR**

Moje žena je už čtyři dny nevěstná.

Dnes mi volala policie, že se mám obávat nejhoršího.

Tak jsem její věci radši přinesl zpátky z popelnice.

CPT_PLESARD

Na zdraví!

Třeštění letitého popularizátora 156

Až téměř do konce první světové války spadala péče o veřejné zdraví u nás pod zvláštní odbor c. k. ministerstva vnitra. Takhle to platilo od roku 1870, kdy byl ve Vídni (za neúčasti českých poslanců) schválen zákon o veřejné zdravotní správě, prakticky to fungovalo po konkretizaci zákona pro jednotlivé země – v roce 1884 pro Moravu, 1888 pro Čechy a 1893 pro Slezsko. (Předtím se od poloviny 18. století o veřejné zdraví staraly takzvané zemské zdravotní komise.)

Teprve na sklonku monarchie bylo ustaveno samostatné ministerstvo lidového zdraví, jehož šéfem se stal převážně v Praze žijící Ukrajinec Jan Horbaczewski. Po vzniku samostatného Československa přešla činnost rakouského ministerstva lidového zdraví na čs. ministerstvo veřejného zdraví a tělesné výchovy. Prvním ministrem zdravotnictví byl Slovák Vavro Šrobár. Ten ve svém programu mimo jiné prohlásil, že ministerstvo bude usilovat o zřízení samostatného vědeckého státního ústavu pro veřejné zdravotnictví, který by podporoval snahu o zlepšení zdravotních poměrů ve státě. Zatímco péči o veřejné zdraví provizorně převzaly především příslušné ústavy lékařských fakult, pro zamýšlený státní ústav se začaly hledat jednak vzory v zahraničí, především však peníze. Zde přišla jako na zavolanou nabídka pomoci od Mezinárodního zdravotního úřadu při Rockefellerově nadaci. Jednání, které zahájila v květnu 1919 v Paříži Alice Masaryková, pokračovala v Praze a New Yorku a vyústila v létě 1921 podepsáním smlouvy mezi československým ministerstvem veřejného zdravotnictví a Mezinárodním zdravotním úřadem Rockefellerovy nadace. Ta se zavázala přispět k vybudování ústavu téměř sedmadvaceti miliony korun a k financování studijních pobytů budoucích pracovníků ústavu v odpovídajících amerických institucích; celkem této možnosti využilo přes čtyřicet mladých českých a slovenských lékařů. (Nutno připomenout, že Iví podíl na jednání měl americký administrátor Selskar Michael Gunn.)

Vlastní výstavba budov ústavu na pozemcích v sousedství nemocnice na Královských Vinohradech (dnes Šrobárova ulice) začala koncem roku 1922. V říjnu 1925 byl schválen zákon o zřízení ústavu, činnost zahájil **5. listopadu 1925**. Dobudován bude počátkem 30. let.

Prvním ředitelem *Státního zdravotnického ústavu Republiky československé* (jak zněl celý název) se stal hlavní autor jeho koncepce, profesor a první děkan LF Masarykovy univerzity v Brně, epidemiolog a hygienik Pavel Ludvík Kučera.

Ústav měl především navrhovat účinná zdravotní opatření, například hledat a zkoušet léky proti infekčním chorobám či zasahovat při epidemiích, podporovat prevenci nebo pečovat o výchovu zdravotnického personálu. K tomu byl rozdělen do osmi oddělení, z nich patrně nejvýznamnější páté (pro sociální hygienu), vedené jedním z amerických stipendistů Hynkem Pelcem, se navíc zabývalo zdravotnickou statistikou, epidemiologií infekčních i neinfekčních chorob a hygienou výživy.

(Ve 30. letech přibude ještě oddělení pro kontrolu přírodních i odpadních vod.)

Aby mohl co nejlíp konat svoji práci, měl by SZÚ být nezávislý (dnes spadá pod ministerstvo zdravotnictví), dostatečně financovaný a náležitě vedený tak, aby jeho výstupy byly maximálně správné a srozumitelné. A to i přesto, že čelí hrozbám stále složitějším a hůře pochopitelným, vyvolaným nevládnutým pokrokem. V době jeho vzniku totiž hlavní metlu veřejného zdraví představovaly infekční nemoci a novou obranu proti nim očkování, jenže během sta let průmyslového rozvoje nabyly vrchu nemoci neinfekční, takzvané *civilizační*, vyplývající především z všeobecně nezdravého životního stylu (přejídání, nedostatek pohybu, stres z chronicky nesplácených daní z pokroku) a zhoršeného životního prostředí (jedovaté chemikálie, biologicky aktivní látky). A s tím se bojuje hůř. Tady mi tane výrok profesora psychiatrie Vladimíra Vondráčka: „Lékař nemůže zavířít továrnu znečišťující vzduch, zemi a vodu, nemůže vyloučit duševně vadné z řízení vozidel, zlé nadřizené z jejich postavení, nahradit nevyhovující byty krásnými atd., může jen upozorňovat a radit...“ A právě to je dnes asi hlavní úděl SZÚ. Už nestačí vypisovat povinná očkování a uvalovat karantény, dnes musí ústav stále častěji opouštět formu příkazů a uchylovat se k přesvědčování. Ani ten sebelepší argument však nemusí vždycky padnout na úrodnou půdu. K jeho přijetí, řekl bych, je potřeba naplnit dvě hlavní podmínky: *důvěru v systém* a *znalost souvislostí*. První je formována především osobní zkušeností s úřady a politikou, druhá pak kvalitní výchovou a vzděláním. Pokud nejsou dostatečně naplňovány, lidem přestává na leccems záležet, včetně péče o vlastní zdraví. Náklady na jejich léčení tudíž stoupají, kvalita i dostupnost péče nutně klesá a nezmění to ani ten nejdokonalejší SZÚ...

Věc veřejného zdraví se tedy týká i ministerstev školství, vnitra, životního prostředí, práce a sociálních věcí ... a vlastně součinnosti celé vlády i státní správy. (Ve skutečnosti si resorty žárlivě hlídají svůj píseček a házejí si navzájem klacky pod nohy.) Jinými slovy, stát by měl nejen udržovat dobře fungující SZÚ, ale zároveň produkovat občansky vyspělé, dobře naložené obyvatele. Teprve oni budou těmi nejlepšími strůjci svého zdraví.

František Houdek

Odposlechnuto

Jednonohý, hrbatý a šilhavý car zatoužil po portrétu, a tak pozval ke dvoru tři malíře:

První malíř ho zpodobnil podle skutečnosti a založil tím realismus. Car řekl: „To jsem já, ale nelíbí se mi to, poprav.“

Druhý malíř ho namaloval bez hrbu, bez šilhání a s oběma nohama, takhle vznikl romantismus. Car na to: „Tohle se mi líbí, ale nejsem to já, poprav.“

Třetí malíř ho namaloval v brnění, takže nebyl vidět hrb, z boku na koni, takže nebylo vidět, že mu chybí noha, jedno oko mhouřil, protože na obraze mřít kuší, takže nebylo vidět šilhání, takhle vznikl socialistický realismus.

A ten malíř se stal národním umělcem.

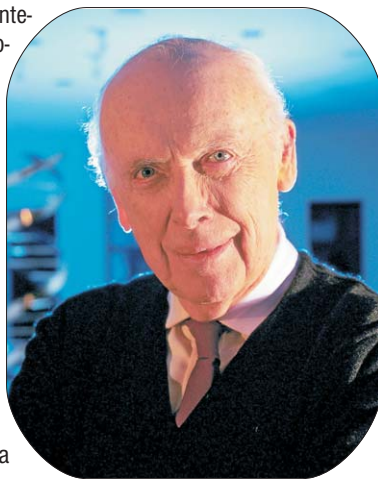
ASHLEY

Dvojitá šroubovice a přirozená blbost

Před pár dní zemřel James D. Watson, jeden z objevitelů struktury DNA. Vědci bývají jen málokdy tzv. kontroverzními osobami, ale Watson z tohoto vzorce neškodnosti vybočil více než jednou. Porozhlédnete-li se po jeho nekrolozích, všude najdete totéž velké „ale“: Watson ve starším věku pronesl výroky, které se dnes neodpouštějí. Pozdvižení se koncentrovalo zejména kolem jeho názoru, že černoši nejsou tak inteligentní jako běloši, a že vůči dalšímu rozvoji Afriky je „pesimista“. Za tyto názory bylo Watsonovi odebráno několik čestných titulů a poct.

(To bylo roku 2007; o osmnáct let později zadává jen málokterá část Afriky důvod k optimismu.)

Stoletý člověk je samozřejmě tak trochu velvyslanec z jiného světa, ale to, že Watson podráždil dnešní strážce morálky, nebylo dáno jenom tím, že se narodil a vyrostl ve světě, kde ještě běžně fungovala segregace mezi rasami a bílý sáhbil jezdil po Serengeti na lov s černošskými sluhý. Problém byl hlavně v tom, že šlápl na naše největší tabu.

Žijeme v paradoxním světě, kdy do výzkumu umělé inteligence tečou neskutečné miliardy dolarů, ale o přirozené inteligenci (a stupiditě) toho víme relativně málo. Je to silně podinvestovaný obor, velmi těžko se na něj shánějí peníze (viz též zajímavý článek v jinak silně liberálním *Newyorkeru* o tom, jak velké překážky musejí překonávat vědci, kteří chtějí zkoumat dědičnost chování). Chcete-li v něm udělat nějakou solidní vědeckou práci, je bezpečnější se orientovat na inteligenci zvířat, ať už jsou to krkavcovití nebo chobotnice. Zvířata nejsou podezřelá z různých -ismů a nemají svoji vlastní politickou agendu.

Intelligence lidí je naopak „schmutzig“ téma, ležící pod čtveřím stínem Hitlera, eugeniky, kolonialismu a otrokářství. Je lepší se jí moc nezabývat, a vskutku celkem dost (intelligentních) lidí, se kterými jsem se na téma přirozené inteligence bavil, se k celé věci raději stavělo způsobem „o tohle téma já se nezajímám“.

(Dost mi to připomíná ruský evergreen „nezajímám se o politiku“, což je osvědčený způsob, jak se nedostat do řurmy, když se vás nějaký Ivan Bretšnajderovič zeptá na váš názor na právě vládnoucího cara.)

Přitom právě těm inteligentnějším lidem je vesměs intuitivně jasné, že ohromná osmimiliardová masa lidstva, která vykazuje napříč planetou značnou variabilitu ve všem možném, od vitální kapacity plic, sklonu k plešatosti a množství červených krvinek, přes frekvenci porozených dvojčat a prořezaných zu-

bů moudrosti, až po míru výskytu různých rakovin, diabetů, celiakií, cystických fibróz a roztroušených skleróz, nemůže být „od krku nahoru“ najednou kompletně homogenní a nejevit vůbec žádné regionální rozdíly, ani nahoru, ani dolů. To by hraničilo se zázrakem, a příroda takhle obvykle nefunguje. Jenže je to citlivé téma.

Ve výsledku pak toho o fungování vlastních hlav víme proklatě málo, zejména co se těch kognitivních funkcí u zdravých jedinců týče. Stařecké demence se naopak studují hodně, protože jejich dopad na kvalitu života pacientů i příbuzných je strašlivý. Ale z hlediska dlouhodobých efektů na rozvoj civilizace je to asi ta méně podstatná část věci.

Přitom i těch pár detailů, které jsme opravdu objevili, bylo hodně užitečných. Je například v podstatě jisté, že i velmi mírná expozice olova trvale snižuje inteligenci postižených dětí – vyhledáte-li si „lead exposure intelligence“, vyletí na vás stovky odborných článků. Eliminace olova z našeho životního prostředí nám nepochybně

všestranně pomohla.

(Mimochodem, poslední stát, který zakázal užití olovnatého benzínu, bylo před pár lety ... tradá ... Alžírsko. Třeba to mělo nějaké důsledky, že?)

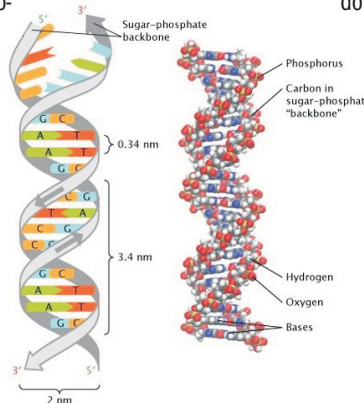
Jenže to jsou ostrůvky vědění v moři dobrovolně pěstované ignorance.

„Intelligenční tabu“ mě dráždí do bezmocného frustrovaného vzteku, ale nikoliv proto, že bych nějak zvlášť toužil stavět žebříčky průměrného IQ podle etnického původu a rozmisťovat na ně vlaječky států. Mám k tomu zcela jiné důvody.

Za prvé, ona ta přirozená inteligence je poměrně vzácný a přitom nesmírně produktivní zdroj. Pokud jí nerozumíme, nemůžeme ji dostatečně účinně kultivovat, což nám škodí asi podobně, jako bychom neuměli šlechtit lepší obilí a neustále zasívali jen ty původní pravěké formy z doby kultury popelnicových polí.

Svého času jsem se na podobné téma rozepsal v článku „Talent, ta zlatá muška“, který se pozastavoval nad záhadou toho, že čas od času někde vznikne naprosto mimořádná koncentrace schopných lidí, která po pár desetiletích či staletích zase zanikne, ale i přesto, že už se to stalo mnohokrát (Atény, Florencie, Bell Labs, Křemíkové údolí), dodnes nechápeme ten mechanismus o nic víc než nějakou náhodnou explozi sopky kdesi v Pacifiku.

Kdybychom uměli taková superproduktivní centra excelence vytvářet cíleně, žilo by se nám daleko líp. Sou-

časné vzdělávací systémy to ale zjevně nedokážou – asi proto, že pořádně nerozumějí tomu, s čím pracují.

Za druhé, asi jsem velký optimista, ale budeme-li dostatečně rozumět tomu, čím se inteligence liší od hlouposti, jednoho dne třeba dokážeme tu přirozenou inteligenci zvýšit – augmentovat – nějakými technickými či biologickými prostředky.

Je zajímavé, kolik lidí se nad takovou myšlenkou pohrdavě zasměje a odsoudí ji jako absurdní fantasmagorii, ačkoliv v jiných oblastech života s naprostou samozřejmostí využívají stroje, které posilují přirozené lidské schopnosti třeba stoná-sobně. Na takovém mikroskopu nebo letadle není nic samozřejmého, lidem z minulosti by se takové věci jevily jako čistá černá magie, a přesto jsme důkladným studiem optiky, aerodynamiky a dalších oborů během pár set let dospěli do stavu, kdy si takový magický přístroj nebo službu můžete koupit za pár šupů v krámě.

Biologie je jistě složitější než optika, ale nekonečně složitá také není, a pokud už se v laboratorních miskách daří omlazovat tkáň a vyrábět vajíčka a spermie z bílých krvinek nebo kožních buněk, jednoho dne třeba půjde i tohle. Ten mozek je koneckonců také jenom orgán, i když komplikovaný. Ale nejdéle trvá cesta, na kterou se nikdy nevypravíte, a západní civilizace zatím nejvíe mnoho ochoty se na tuto cestu vydat. Bojí se vlastního stínu a namlouvá si, že nevědomost je v tomto případě požehnání.

No, přijdou na to jinde. Jsou i jiné civilizace, které mají jiná tabu a výzkumu přirozené inteligence se štitit nebudou. Pak ovšem jednoho dne – třeba za deset, třeba za padesát let – zažijeme pěkný náraz. Takový ten, jaký kdysi zažili soudánští der-
viši, když roku 1898 u Omdurmánu narazili na britské vojsko s kulomety značky Maxim. **Marian Kechlibar /kechlibar.net**

Odkazy:

<https://1url.cz/7J0Zk> <https://1url.cz/gJ0Zj>

<https://1url.cz/YJ0Zd> o tématu také na straně 26.

Počátek pádu

Přiblížil se 17. listopad a naše novinářstvo opět podlehl puze-ní zeptat se na něco revolucionářů z roku 1989. V následujícím úryvku rozhovoru s Martinem Klímou v *Hospodářských novi-nách* jsem poprvé zaznamenal veřejné vyjádření myšlenky, že by bylo dobré si všimati i chyb, které udělala a dělá ta „hodná strana,“ která to sice vždy myslí dobře, jen to jaksi dopadne ja-ko vždycky. **Grob**

Nemáte depresi z toho, jak se situace v bývalém východním bloku vyvíjí? Že po těch letech zase Sovětský svaz, respektive Rusko, vystrkuje růžky a oslovuje lidi, kteří by už měli být zvyklí na demokracii?

Nemyslím si, že naše dnešní problémy souvisejí s tím, že tu před 36 lety byli komunisté. To je hodně dlouho. Problémy, které máme, nejsou jenom naše. Ve Francii padla vláda, v Německu vede v průzkumech AfD, v Anglii Reform UK, v USA je Trump. V žádné z těchto zemí, kromě východního Německa, komunismus nebyl.

Růst antisystémových stran a nespokojenosti s pováleč-ným konsenzem je vidět v celé Evropě a ve Spojených státech. My, kteří stojíme na straně systémových stran a liberálního konsenzu, bychom měli víc přemýšlet o tom, co jsme udělali špatně. Proč 30 nebo 40 procent občanů nevěří tomu, čemu věříme my? Není to tím, že jsou všichni agenti Moskvy. To, že je dezinformační kampaň tak úspěšná, je nutně naše selhání, víc než to, že by naši nepřátelé byli nějak obzvlášť vynalézaví.

Myslím, že my jako ti lidé, kteří ten konsenzus prosazují, jsme velmi z pohodlní. Brali jsme to jako neměnnou, samo-zřejmou věc, kterou jsme přestali obhajovat a přestali jsme si uvědomovat, že obhajobu potřebuje. Uvěřili jsme tezi Francise Fukuyamy o „konci historie“. Myšlenka, že liberální pořádek zvítězil, alternativa neexistuje a dějiny skončily. Tato karikatu-ra přesně vystihuje, jak liberální elity začaly přemýšlet, a to, podle mého názoru, byl začátek jejich pádu. **HN 23. 9. 2025**

Co bych si přál vědět o Německu dříve

Aj Wej-wej (Ai Weiwei), čínský výtvarník a architekt, byl požá-dán, aby napsal, jak vidí dnešní Německo. Naivně odpověděl stejně upřímně, jako píše o rodné Číně. Tady také nezmizel v gulagu, jen článek neotiskli, zde pár citací:

- Společnost, která se řídí předpisy, ale postrádá individuální morální úsudek, je nebezpečnější než společnost, která žádné předpisy nemá.
- Společnost, která si cení poslušnosti, aniž by zpochybňova-la autoritu, je odsouzena ke zkaženosti.
- Společnost, která připouští chyby, ale odmítá se zamyslet nad jejich původem, má mysl tvrdohlavou a tupou jako žula.
- Tady, na opuštěné ulici, lidé poslušně zastavují na červe-nou. V dohledu není žádné auto. Kdysi jsem si myslel, že to je znak vysoce vyspělé společnosti.
- V jádru byrokracie leží kolektivní potvrzení legitimacy moci, a proto se jednotlivci vzdávají svého morálního úsudku – nebo si ho možná nikdy nevytvořili. Vzdávají se výzvy a sporu.

- Když se konverzace stává vyhýbáním, když se o tématech nesmí mluvit, žijeme již v tiché logice autoritářství.
- Když se většina domnívá, že žije ve svobodné společnosti, je to často známkou toho, že tato společnost svobodná není. Svoboda není dar, je třeba ji vyrvat z rukou banality a tiché spoluúčasti na moci.
- Když lidé cítí, že moc je nezpochybnitelná, přesměrují svou energii do triviálních sporů. A tyto malichernosti společně stačí k tomu, aby podkopaly samotné základy spravedlnosti ve spo-lečnosti.
- Když se veřejné události velkých důsledků – jako například výbuch plynovodu Nord Stream – setkávají s mlčením vlády i médií, stává se toto mlčení samo o sobě děsivější než jakákoli atomová bomba.
- Fakta se uznávají částečně, záměrně se na ně zapomíná ne-bo je spolkne kolektivní mlčení. A tak se katastrofy opakují – znovu a znovu, v cyklech.

Aj Wej-wej

DOGMA

DEADPOOL A WOLVERINE – je plný vulgárně pubertálních pseudof(ó)rků, s čímž se musíte smířit, protože k Deadpoolovi prostě patří. Občas je hloupý až do té úrovně, že antihmota teče optickými kabely a nereaguje na styk se hmotou okamžitou explozí, s čímž se už smířit nemusíte. A je na divákoví, jak přijme další Wolveriny z dalších Zemí, ergo skutečnost, že se vlastně o postavy už vůbec nemusí bát, neboť i když umřou, vždy je možné někde vystrachat dalšího Wolverina z další paralelní Země. A přitom kdyby to nebylo o těch titulních dvou, vlastně by to byl celkem koukatelný příběh a příjemná parodie na *Šíleného Maxe*.

DUŠE PROKLETÝCH – komorní, docela působivý, i když jen místy originální horor, kterému by prospěla kratší stopáž nebo delší vysvětlování. Ale na současném žánrovém úhoru nekvete zrovna špatně.

HERETIK – dvě mormonky a Hugh Grant diskutují o náboženství a filozofii, on je víceméně uvězněn ve svém domě, načež diskutují o náboženství a filozofii, jednu pořeže, a s druhou diskutuje o náboženství a filozofii, ona jej pobodá, a dále diskutují o náboženství a filozofii... načež dojdou k závěru, že největší a nejlepší náboženství je někoho ovládat, což v americkém pojetí znamená zavřít holky do klecí v chladňáku. Evidentně nikdy neslyšeli o českém dědkovi, kterému asi osm ženských odevzdávalo výplatu a stavělo barák bez klecí, na volno a dobrovolně...

Ono to není špatně natočené, ale zato je to zdlouhavé, únavné a zbytečné.

HODINA ZMIZENÍ – mám proti ní jisté námitky, jako je zbytečné natahování kapitol filmu a víc humoru ve finále, než by jí slušelo, ale za snahu o originalitu jak v námětu (celá třída dětí se uprostřed noci probudí a uteče z domovů neznámo kam do noci), tak ve vyprávění si prostě zaslouží body – a ne málo. Vedle

nového *Nezvrtného osudu* rozhodně jeden z nejzajímavějších snímků roku 2025!

JURSKÝ SVĚT: ZNOVUZROZENÍ – dost hloupý, ale pořád nejméně ze všech filmů druhé série. Tvůrci bohužel vynechali vděčné období, kdy dinosauři opět vládli Zemi a žralci lidi, ale výprava do hájemství pravěkých potvor prostě má – a asi vždy mít bude – něco do sebe.

MEZITÍM NA ZEMI – zase jednou nudná ukázka toho, že není dobrý nápad točit sci-fi, když nemáte prachy na to točit sci-fi. Snad tam kdysi byl jakýsi scenáristický i režijní nápad, ale obě skončilo v hromadě unylého balastu a zoufalé absenci odvahy příběh nějak – jakkoliv – zakončit. Ač nemá ani půl druhé hodiny, působí, jako by vám ze života ukousl dvojnásobek.

NEPŘIVOLÁVEJ NIC ZLÉHO – je na placeném kanále označen jako horor, nicméně hodinu a půl je to o tom, že dva protivný lidi s rozmazleným dítětem navštíví dva ještě protivnější lidi s postiženým dítětem. Film se snaží budovat jakous takous atmosféru i snadno odhadnutelné tajemství, ale je tak pomalý a všichni protagonisté tak nesympatičtí, že když v závěrečných minutách konečně přejde do stokrát viděného brutálnějšího thrilleru, cítíte už jenom úlevu.

NOSFERATU – je vizuálně krásný, ale prostě nezáživý. Známý příběh o Orlokovi alias Draculovi je utopený v přehnaně velkém množství obrazů, kterými se jen ztěžka prodírá vpřed, navzdory naturalismu krve i sexu. Potěší pár poznaných lokací i prsa Deppovy dcerušky, ale ten rozptyl je prostě příliš velký. Pročpak měl původní *Upír Nosferatu* o téměř čtyřicet minut kratší stopáž, že?

UNTIL DAWN – po sobě zanechá nemálo otázek včetně té, jak může umřít dvanáct stovek lidí na to, že se jejich baráky propadnou o dva až čtyři metry do země (a zůstanou celé), nebo proč když potřebujete přežít otočení magických přesýpacích hodin, je nezkusit rozflákat, a tak podobně. Nicméně pořád se

tu umírá, každou chvíli explicitně vybuchne nějaké to tělo, a tak je to vlastně docela zábava... čímž mi došly argumenty pro i proti. Je to vlastně docela zábava. Tečka.

TERMINATOR – nebudu psát o klasice, pouze poznámku pod čarou: co před více než čtyřiceti lety dokázali natočit, je s dnešní technikou problém promítnout. A proto se nemusíme bát Sky-netu ani vzpoury strojů – zasekla by se v kritickém okamžiku a na zčernalých obrazovkách by blikal navždy porušený slib: Já se vrátím.

THUNDERBOLTS – jedou bohužel jen na tři čtvrtě plynu. Kdyby jeli na plný, mohla to být komiksově filmová událost sezóny, nicméně i takhle je to nejpříjemnější marvelovka z mnoha posledních.

UF-ONI JSOU TADY – měli na Festivalu fantazie 2025 obnovenou premiéru ve zdigitalizované, za peníze fanoušků realizované podobě. Jakkoliv vycházejí z dobrého nápadu, prostě je na nich vidět nadcházející soumrak kdysi špičkových dětských filmů, a tak hlavním důvodem, proč se na ně znovu podívat, je obraz doby, Strahova a okolí.

UZEL ZLA – se snaží přijít s originálním strašidlem, jenže s sebou vláčí všechny nečnosti současné české filmové produkce, a tak klesá pod jejich vahou... a klesá... a klesá...

I když je to možná věc názoru; návštěvníci slavnostní premiéry odcházeli – podle zaslechnutých poznámek – docela spokojeni. Pravověrní hororáři se ale s logikou, že když se bubák šine kolem autobusu, je šance se ho zbavit zapálením téhož, prostě nespokojí.

V ZAJETÍ DÉMONŮ 4 – je dalším potvrzením toho, že filmové postavy se prostě rozmnožovat nemají. Ať už jste fanoušky této série nebo ne, vězte, že – zaplaťbůh!! – poslední díl týkající se dcery Warrenových nedrží pohromadě, postrádá vnitřní logiku, je zdoulhavý a místy nudný; a větší napětí, než jestli naši vymítači dokážou dostat démona z postižené rodiny, vzbuzuje snaha potencionálního zeťáka dostat se do té jejich. (Mezi námi: on není zas až tak strašlivě špatný sám o sobě, ale jako tečka docela fajn cyklu ano.)

VETŘELEC: ROMULUS – dosáhl zcela nového vrcholu inkluze: de-mentní android! Jinak je slušně natočený, má atmosféru, dokonce i zajímavé momenty, ale je tolik, tolik hloupý! Zapomeňte na všechno, co jste doposud o vetřelcích věděli, včetně toho, že jsou vejcorodí, zapomeňte na charismatické odrostlé profesionály – skupina nedávných teenagerů se probíjí jednou neologickou scénou za druhou a marně se snaží odkazovat na prvního Vetřelce...

Filip Gotfrid

Odposlechnuto

Syn: „Tati, už jsi dostal výsledky testu DNA?“

Táta: „Říkej mi raději strejdo...“

ZCR

Burevestník, Skyfall a létající Černobyl. Básnická verze studené světové války

Před pár dny to vypadalo, že Trump konečně pošle Zelenskému *Tomahawky*, což už dnes zas tak nevypadá. Ale každopádně Putin zareagoval vítězoslavným zaryčením, že on má nové zázračné atomové zbraně *Burevestnika* a *Poseidona*. Trump si poté neodpustil naznačit, že Spojené státy by vlastně mohly obnovit jaderné testy. Není to debata, o jejíž další rozvoj bylo co stát.

Nechme teď atomové torpédo Poseidona pod hladinou a věnujme se atomové řízené střele s plochou dráhou letu 9M730 Burevestník. Poprvé se o něm Putin nechal slyšet v roce 2018. Jeho zázračnost spočívá v jaderném pohonu, který mu má umožnit prakticky neomezený dolet. Střela tak podle plánů umí kroužit nad Zemí třeba pár let, přičemž může rychle měnit směr letu, takže klidně by mohla Spojené státy napadnout od jihu přes Mexiko, a ne podle tradičních scénářů nejkratší cestou přes Severní pól. Zatím Putin oznámil úspěšný let o délce 14 tisíc kilometrů trvající 15 hodin.

Na jméno střely byl prý uvnitř ruského ministerstva obrany vypsan vnitřní konkurs a zvítězil název v Rusku velice adorované poemy Maxima Gorkého z roku 1901 *Burevestník*. Český je to buňhák, mořský pták z řádu trubkonosých (Procellariiformes). Gorkému symbolizoval revoluční vzpouru proti carskému režimu, takže nebylo divu, že se bolševici básně okamžitě chytli. Já jsem to odnesl v šesté třídě, když jsme se museli tu báseň napaměť učit v originále (ruština byla od čtvrté třídy povinný předmět), a dodnes se mi nepodařilo úvodní verš vygumovat z hlavy: *Nad sedoj ravninoy morja vetěr muči sobirajet...*

Zpátky do 21. století. NATO, jak známo, dává všem zbraním jiných armád vlastní kódové názvy a *Burevestník* dostal jméno SSC-X-9 *Skyfall*. Taky tady je kulturní odkaz, tentokrát na filmovou bondovku *Skyfall* z roku 2012, v níž titulní píseň zpívá Adele, která si k ní napsala i text.

Stojí za to podívat se na závěrečné verše Gorkého poemy a refrén Adeliny písně.

Gorkij: *Bouře! Brzy přijde bouře! Statečný buňhák se hrdě vznáší mezi blesky nad rozrušeným burácejícím mořem a prorok vítězství křičí: Ať bouře duje silněji!*

Adele: *Když nebe padá / když se nebe hroutí / zůstaneme zpřímá stát / čelit tomu společně / Ať si nebe padne / zůstaneme zpřímá stát.*

Člověk nemusí být docent kulturní antropologie, aby mu došlo, v čem se ty dva světy, ruský a západní, zásadně liší.

Ale abych nekončil zas moc pateticky. Burevestník má v angličtině ještě jeden alternativní název. Zmínil se o něm ve svém podcastu *Shield of the Republic* (Štít republiky) Eric Edelman, bývalý náměstek amerického ministra obrany a vel-vyslanec v Turecku a ve Finsku, takže dobře ví, co je Rusko zač. Neoficiálně se prý Burevestníku říká malý létající Černobyl (Little Flying Chernobyl). Putinovy zázračné zbraně Edelmanaovi příliš strach nenahánějí, o zahájení nových jaderných testů však nestojí. Já taky ne.

Jaroslav Veis

Časopis Pevnost, SFK Palantir a SFK Islington společně startují 23. ročník literární soutěže

vidoucí

zaměřené na povídky žánrů sci-fi, fantasy a fantastický horor.

Začínající autor se zamyslel.
"Chci konečně zjistit, jak příběhy ze světa mé fantazie obstojí u čtenářů... A možná vidět svou povídku otisknou na stránkách Pevnosti!"

"Každý autor má od poroty zaručenou zpětnou vazbu ve formě slovního hodnocení," odpověděl Havran a změřil si autora jediným okem.

"A může tá povídka být aj po slovensky?"

"Česky, slovensky, na tom nesejde - hlavně nám ji stihni poslat do 29. 12. 2025!"

Zjisti víc na vidouci.cz

Polská fantastika

21/11 2025
31/1 2026
Klementinum
Mariánské náměstí 5, Praha 1

FESTIVAL FANTAZIE

31. ROČNÍK: 2. - 12. 7. 2026 CHOTĚBOŘ

FénixCon 2025

na Bilconu jsem se od Doktora dověděl, že na FXC je ještě pár volných míst. Neváhejte a koukněte na <https://fenixcon.cz/>

Světelné roky digitalizovány

jeden z našich nejstarších fanzinů (a určitě nejstarší zabývající se filmem) je kompletně digitalizován na stránkách

<https://www.ertologove.cz/> konkrétně na <https://www.ertologove.cz/sr/indexcz.html>

SŠ

NON FICTION

Niall Ferguson

Zkáza

Politické aspekty katastrof

Katastrofy jsou ze své podstaty těžko předvídatelné. Neexistuje žádný historický cyklus, který by nám pomohl předvídat příští pandemii, zemětřesení, požáry, finanční krize nebo války. Když však katastrofa udeří, měli bychom být připraveni lépe než Římané, když vybuchl Vesuv, nebo středověcí Italové, když udeřila černá smrt. Koneckonců máme na své straně vědu. Přesto byla v roce 2020 reakce mnoha vyspělých zemí včetně Spojených států na nový virus z Číny špatně zvládnutá. Proč? Proč se jen několik asijských zemí poučilo ze SARS a MERS? Nebyli to pouze populističtí vůdci, kdo si tváří v tvář pandemii covid-19 vedli špatně. Autor tvrdí, že pandemie odhalila hlubší patologie – patologie, které byly patrné již v našich reakcích na dřívější katastrofy. Kniha čerpá z mnoha oborů, včetně ekonomie, klíodynamiky a vědy o sítích, a nabízí nejen historii, ale i obecnou teorii katastrof a ukazuje, proč se s nimi naše stále byrokratičtější a složitější systémy vyrovnávají stále hůře.

Autor byl v roce 2004 zařazen na seznam 100 nejvlivnějších lidí světa a o dvacet let později byl Karlem III. povýšen do rytířského stavu za zásluhy o literaturu.

ZR

Niall Ferguson: *Zkáza*, Argo/Dokořán, 2025, překlad Jiří Pilucha, 460 stran, 20 obrázků a grafů, 748 Kč

